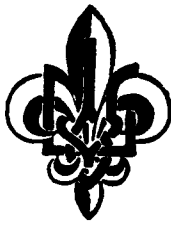

ВОГОНЬ ОРЛИНОЇ РАДИ

ч. 106 жовтень – грудень 1995

КОНФЕРЕНЦІЯ Українських Пластових Організацій

Австралія — Аргентина — Велика Британія — ЗСА — Канада — Німеччина

Польща — УКРАЇНА — Словаччина

ГОЛОВНА ПЛАСТОВА БУЛАВА

ОРЛИНИЙ КРУГ

"ВОГОНЬ ОРЛИНОЇ РАДИ" - журнал новацьких виховників.
Виходить кварталю.

Ч. 106.

Жовтень - Грудень 1995.

Редагує колегія:

УКРАЇНА: Марічка Артиш, Ігор Бушак, Оксана Заліпська, Іван Нагірний,
Віталій Окуневський, Богдан Олексій, Олеся Омельчук, Славко
Танчак, Микола Ханас.

ЗСА: Денис Беднарський, Орест Гаврилюк, Стаха Гойдиш, Надя
Кулинич, Теодосій Самотулка.

Відповідальний редактор - Сірий Орел Орест.

Рисунок на обгортці мистця М. Григорііва.

Відбито рівночасно в Тернополі накладом 100 прим.

і в Філядельфії - 250 прим.

Ціна поодинокого числа: 5.00 дол. Річна передплата: 15.00 дол.

Всі права застережені.

Copyright by Plast, Ukrainian Youth Organization, Inc.

Printed in U. S. A.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

Orest Hawryluk, M. D.

321 Linden Drive

Elkins Park, PA 19027

U. S. A.

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ:

Denys Bednarsky

35 Marsac Pl.

Newark, NJ 07106

U. S. A.

.....

ФУНДАТОРИ "ВОГНЮ ОРЛИНОЇ РАДИ":

Родина і приятелі св.п.бр. Славка Кравса
Сірі Орли Людмила і Петро Дармограї
2-ий Курінь УПС "Ті, що Греблі Рвуть"
Великий Пл. Курінь "Хмельниченки"
Крайова Пластова Старшина З. С. А.
20-ий Курінь УСП "Лісові Мавки"
10-ий Курінь УПС "Чорноморці"
Сіра Орлиця Стаха Гойдиш
Сірі Орли Орест і Аня Гаврилюки
101-ша РОВ "Квітка Щастя", 1991
Пластова Станиця Філядельфія
Пластове Видавництво, Торонто

Ватага Бурлаків
Пл. сен. В. і Д. Гойдиші
Загін "Червона Калина"
Пластова Станиця Чікаго
28-ий К. УПС "Верховинки"
Крайова Пл. Старшина Канада
3-ий Курінь УПС "Лісові Чорти"
Пластова Станиця Нью-Йорк
Головна Пластова Булава
Пластова Станиця Торонто
Сірий Орел Тарас Когут

ХТО ЧЕРГОВИЙ?

Вогонь Орлиної Ради 1

ДОРОГІ БРАТЧИКИ І СЕСТРИЧКИ

В останньому числі "Вогню Орлиної Ради" ми писали про ювілей 90-ліття Сірого Орла Тиміша Білостоцького, одного з найбільше заслужених новацьких виховників.

Дня 6 липня 1995 Сірий Орел Тиміш відійшов від нас на Вічну Ватру. Поручаємо його Вашим молитвам.

Вічна Йому пам'ять!

Щиро вітаю Вас:

СКОБІ

Сірий Орел Орел

У глибокому смутку повідомляємо рідних, приятелів і знайомих, що 6-го липня 1995 року упокоївся у Бозі на 91-му році життя наш найдорожчий
МУЖ, БАТЬКО, БРАТ І СВАТ

бл. п.
пластун сеніор керівництва
ТИМІШ БІЛОСТОЦЬКИЙ

ПАНАХИДИ відбудуться у суботу 8-го липня і неділю 9-го липня 1995 р. о год. 7-ій веч. у похоронному заведенні Walsh-Labelle, 87-ма вулиця, Озон Парк, Н. Й.

ПОХОРОН у понеділок 10-го липня 1995 р. о год. 10-ій з української католицької церкви Покрови Матері Божої з Озон Парку, Н. Й. на цвинтар св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

У глибокому смутку залиши:

дружину — ОЛЬГУ
сина — СТЕФАНА з дружиною ХРИСТЕЮ
сестру — МАРІЮ ДУРБАК з мужем ТАРАСОМ і родиною
свахи — КЕЙТУ НАСАДЮК

Вічна Йому Пам'ять!

Замість квітів родина просить про пожертви на Український Музей в Нью Йорку та Пласт у ЗСА.

Мудрість Сірих Орлів

Сірий Орел Надя Кулинич

ЩО РОБИТИ ЗІ ШЕСТИЛІТНІМИ?

Восені гніздо чи самостійний рій дістане кандидатів до УПН - шестилітніх дітей. Ми можемо дістати 5-6 хлопчиків чи 5-6 дівчаток і створити окремий рій - це ідеально. Ми можемо дістати тільки 3-4 хлопчиків і 3-4 дівчинки - тоді можна:

- а/ Якщо в станиці є окремі частини для новаків і новачок - створити два окремі рої, з двома окремими назвами, але працю провадити разом, як одна група - котру провадить братчик або сестричка;
- б/ Якщо нема окремих новацьких частин - створити мішаний рій.

Якщо ці діти були у Пташатах, вони вже бавилися разом і далі будуть разом. Коли ці діти не були у Пташатах, треба буде їх навчити бавитися разом.

Але що буде, коли ми дістанемо 1-3 хлопчиків або дівчаток? На окремий рій це замало. Прилучити до старшого роя - непрактично і недобре. Вони нові члени, їх треба багато навчити, а братчик чи сестричка під час сходин не має часу на те. Далі, старші діти їх нерадо приймають, бо вони нічого не знають і з ними важко грати ігри. Часом навіть вони будуть перешкаджати у програмі сходин, котрої вони не розуміють - вона за важка для них. Що тоді?

Тоді треба зробити так: дістати окремого братчика/сестричку, котрий/котра буде провадити програму приблизно від 10 до 20 хвилин (чим менше дітей, тим коротше - хоча часом із трьома можна побавитися пів години). Це може бути батько чи мати - але треба дати готову програму до переведення і пояснити, що і як. За той час братчик/сестричка старшого роя буде переводити свою програму до проби. Молодші повинні бути оформлені, як окремий рій, з окремою назвою (якщо є хоча два новаки) - будуть краще почуватися. Коли братчик старшого роя буде починати ігри, пісню, майстрування, чи інші точки програми - навіть, коли вони є на рівні проби, кличе новий рій. Тоді далі сходини йдуть разом. Братчик/сестричка повинні бути готові допомогти і з програмою, коли братчик попросить, або коли рій є великий (10 членів).

Це можна виконати. Я пишу з власної практики. Кілька років тому записалося до новацтва всего три хлопчики. Їх приділено до старшого роя, котрий підготовлявся до I-ої проби і котрий мав уже вісім членів. Програма була для молодших можливо і незрозуміла і часто вони перешкаджали. Мені стало шкода тих малих-найменших, що відбудуть стільки сходин протягом року і нічого за це не дістануть; тому я сказала гніздовому, що я поспробую з ними перейти вмілість "Любитель казок" протягом 10-20 хвилин. На ігри не було мови, бо їх мало і приміщення ще менше (куток на 4-5 крісел). Гніздовий погодився,

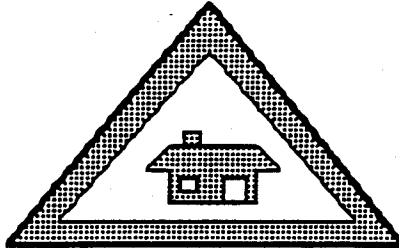
братчик утішився, а хлопці були захоплені тим, що вони за цю програму дістануть відзнаку і радо виконували завдання. Це був уже січень, вони вже були новаки, вже давно склали заяву вступу. Коли братчик закінчив розповідь, кликав їх. Моєї помочі братчикові не було потрібно, навіть з майструванням. А на Святі Юрія три новаки дістали свої запрацьовані відзнаки "ЛЮБИТЕЛЬ КАЗОК".

Це був успіх. Навіть, як одного разу прийшов тільки один із них, я розказала йому казку, він переказав її мені, відтак він відрисовував ілюстрації до казки, відтак розмальовував їх kredками, відтак витинав маски для звірят - це все забрало около 15 хвилин.

Програма для новозаписаних: вони є прихильники (не новаки). Перших 6-8 сходин - це запізнення з Пластом, це підготування до складення ЗАЯВИ ВСТУПУ. Цю заяву вони мають скласти особисто, тобто по одному (НЕ групово), бо це їх перший крок у самовихованні. Ця програма є видрукована під назвою "ПЛАСТОВИЙ НОВАК" і її можна купити в Адміністрації "В. О. Р."; її адреса є в кожному числі журналу новацьких виховників "Вогонь Орлиної Ради". Станиця є обов'язана передплатити цей журнал для всіх своїх новацьких виховників/-ць (чотири числа на рік). Щоб прихильники добре вивчили заяву, повторяти її на відкритті або закритті кожних сходин, або навіть і два рази.

До складення заяви вступу прихильник уперше вбирає однострій - до того часу він носити однострою не може. Заява вступу відбувається в присутності цілого гнізда (на збірці чи вогнику гнізда) й переводить її гніздовий, як той, хто одинокий має право приймати дітей до гнізда. Церемонія заяви вступу може виглядати ось як: По підпаленні вогника гніздовий повідомляє всіх, що сьогодні маємо тут хлопців - прихильників, які бажать стати новаками, та викликає їх поіменно на середину. Тоді гніздовий ставить запит до гнізда, чи новаки згодні їх прийняти. Потім гніздовий підходить до кожного прихильника по черзі й питає, чи він знає заяву вступу. Відповідь є, що так. Тоді гніздовий каже прихильникові скласти заяву вступу. Прихильник говорить: "Хочу бути добрим пластуном новаком. Прошу прийняти мене до новацького гурту". З лівого боку гніздового стоїть впорядник роя, який тепер подає гніздовому жовту хустину. Гніздовий закладає хустину новакові на ший, подає йому ліву руку й говорить: "Приймаю тебе до Уладу Пластунів Новаків. Готуйсь!" Подібну церемонію переводить з кожним прихильником по черзі. Заяву вступу все складають індивідуально; ніколи не говорять цілою групою. Якщо котрийсь прихильник скаже, що не знає заяви вступу, тоді гніздовий говорить текст заяви, а кандидат повторює за ним. По переведенні заяви можна удекорувати ройовий і гніздовий тотеми стрічками або іншою декорацією на пам'ятку цієї святочної хвилини. Ціле гніздо гукає на честь нових новаків тричі "Слава!" Пластуни новаки вступають тепер на свої місця в крузі. Слідує дальша передбачена програма збірки (вогника). Заяву вступу можна теж переводити без окремої святочної нагоди, але все повинна вона мати місце в присутності цілого гнізда. Ніколи не слід продовжувати періоду прихильництва поза передбачені правильником дев'ять тижнів, чекаючи на "нагоду".

Коли наші прихильники склали заяву вступу і їх прийнято до УПН, вони починають свою першу новацьку програму: вмільсть "ЛЮБИТЕЛЬ КАЗОК".

ЛЮБИТЕЛЬ КАЗОК

Мета: Запізнання з українським казковим світом, вироблення відваги, бистроти

Підготовка: Збірна

Відзнака: Хата

1. Має книжечку з українськими народніми казками.
2. Знає три українські народні казки. Знає назву казки та вміє сказати про що говорить казка.
3. Перекаже одну українську народню казку.
4. Знає дві не українські народні казки (казки Езопа, братів Гріммів та інші).
5. Заінсценізує (з роєм) три народні казки.
6. Зробить паперові маски до самодіяльних гор.
7. Нарисує ілюстрацію до знаної казки.

Покищо ми не маємо збірника матеріалів до цієї вмилості. Збірник є в опрацьовуванні. Якщо Ви переведете гарні та цікаві сходини до цієї вмилості, пришліть до Редакції "В. О. Р.", а ми долучимо їх до збірки матеріалів.

А тепер кілька слів пояснення, як ці вимоги переводити. У книзі роя та на окремій картці зробити список новаків, решту картки поділити на сім частин. Кожний раз, як новак відповів даній вимозі з умилості, зазначити в себе і на картці (котру тримати або вивішувати на стіні, щоб новаци бачили свій поступ). На перших сходинах пояснити вмилість, сказати, що будемо робити, що новаци мають зробити вдома самі – це їхні завдання, а тоді перевести програму, що повинна включати:

Розповідь, це казка - українська народня казка, навіть така, що діти вже знають. Відтак запитатися, хто хоче цю казку переказати.

Гра рухова - уживати назви осіб чи звірів із казки (у Збірнику ігор є багато ігор, котрі можна примінити до вмілості).

Рисуння, малювання кредками - відрисовувати ілюстрації, рисувати з пам'яті, замальовувати фотокопії чорнобілих рисунків із книжок, витинання і наклеювання частин рисунку.

Майстрування:

Паперові складанки - їх можна дати новакам до дому, або зробити з більшої картки паперу, залишити в домівці і в будучому використати до лялькового театру.

Маски до самодіяльної гри: з паперових торбинок, з паперових тарелів і горняток, з фільцу, з кольорового паперу.

Витинання - витинати з грубого паперу звірят, птахів, людей, предмети, склеювати на горі, приклеїти патички, щоб це все могло самостійно стояти - можна укладати сценки до казки.

Пісня - або до казки, або новацька.

Загадки, ребуси пов'язані з казкою.

Пояснення вимог:

До 1. Кожний член роя має принести і показати українську книжечку з казками. Повинно бути хоча дві казки. Хто приніс, дістає наступне завдання: вивчити та розказати на сходинах казку, котра йому/їй найбільше подобалася. Тоді кожних сходинок питати: "Хто сьогодні розкаже казку?" Коли новак чи новаки розкажуть свою казку, слідує програма сходинок і ми розказуємо наступну казку.

До 2. Новак/новачка має сказати назву казки та про що ця казка, чи про змія, чи зачаровану князівну, чи про вовка. Це все. Змісту не треба переказувати.

До 3. Друге завдання: пояснене під 1.

До 4. 1 - 3 сходинок присвятити не-українським казкам. Казки Езопа є тим добрі, що вони коротенькі - можна дві на сходинах переказати. Пошукайте у бібліотеці (або пишіть до мене через ВОГОНЬ ОРЛИНОЇ РАДИ) книжку з чорнобілими ілюстраціями, що надаються до замальовування. Казки Братів Грімів - німецькі казки і загально знані. Цікаві є казки американських індіан - пошукайте у бібліотеці.

До 5. Якщо на кожних або що другі сходинок буде самодіяльна гра до казки, то кожний член роя матиме нагоду брати участь у трьох самодіяльних іграх.

До 6. Майстрування масок (так, як у точці 5).

До 7. Наші рисуння (так, як у точці 5).

Ось, бачите, вмілість легка, легко її перевести, а для новаків і новачок цікава. Попробуйте зробити її дуже цікавою. Ця вмілість зовсім добре можна перевести за 9 - 11 сходи. Як є час і маєте матеріяли до програми, вмілість може тривати довше. Або можете використати лишній час на такі теми, як: Св. Миколай, Різдво, Великдень, Свято матері.

Дістаньте книжечки з українськими народніми казками, а з Адміністрації "В. О. Р.": Ігри, Новацький співаник, Майстрування, та кілька попередніх чисел "Вогню Орлиної Ради" (головно ч. 105), бо там є і казки, й ігри, і пісні, і майстрування.

Українські народні казки (вибір):

Баба метелиця	Лисичка та журавель
Вовк та собака	Пан Коцький
Дідова дочка і бабина дочка	Правда і кривда
Івасик Телесик	Пригоди вовка неситого
Кобиляча голова	Про Івана вірного
Коза дереза	Про котика та півника
Колобок	Про Марка Багатого та Василя Безрідного
Кривенька качечка	Розумна дочка
Кришталева гора	Яйце райце
Лисичка, котик та півник	Як лисичка по сміттячку ходила
Лисичка сестричка	

Цікаве про казки: українські казки мають трьох братів, інші слов'янські народи на південь від України мають п'ятьох братів, а китайці мають сімох братів. Казка "Кривенька качечка" є знана в Японії, але написана на японський лад.

Приклади сходи до вмілості "Любитель казок":

ТЕМА: Пан Коцький.

1. Казка: Пан Коцький.
2. Гра: Лови зайця. Всі новаки є зайці, а один є лис. Всі бігають по лісі вночі і ніхто не бачить лиса. Братчик каже: ніч, ніч, а новаки за ним повторяють. Коли братчик скаже: день, лис старається зловити доторкненням руки якнайбільше зайців. Як братчик скаже: ніч, усі стають на місцях без руху - тоді лис каже, скількох зловив. Останній зловлений стає лисом і гра продовжується.
3. Майстрування: строї на самодіяльну гру. З паперу витяти вуха для кожного звіра інші, та причепити чи приклеїти на опаску на голову. Можна опаски зробити з хустки.
4. Самодіяльна гра: Братчик каже казку, а новаки виконують усі рухи.
5. Гра: Хто я? Кожному дати назву звіра з казки. Новак каже одну річ про себе - який великий, що їсть та інше, другий новак відгадує. Коли не вгадає, перший новак каже щось друге про себе, а третій новак відгадує. Коли до трьох разів ніхто не вгадає - перший виграє. Тоді йде другий "звір". Гра кінчається, коли всі звірі представилися. Треба обрахувати, котрі звірі виграли, та скільки новаків відгадали.

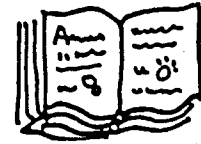
6. Пісня: Котяче весілля (пісня про котика).
7. Гра: Ведмідь іде. Всі новаки є звірі, а один є ведмідь. Він стає на другому кінці кімнати і каже: ведмідь іде. Він біжить напроти звірів і старається зловити двох. Кого зловить - тримає. Знов усі стають напроти себе на двох кінцях кімнати. Два ведмеді беруться за руки - вони можуть зловити тільки двох новаків. Один іде ззаду сам - може зловити двох новаків. Усі разом кажуть: ведмеді йдуть. Біжать напроти новаків і ловлять. Останній зловлений чи незловлений стає ведмедем і гра продовжується.

ТЕМА: Котик і півник.

1. Казка: Котик і півник.
2. Гра: Перегони. Один є півник, усі інші котики. Півник кричить: "Котику, рятуй!" Тоді всі біжать до півника. Хто перший прибіжить і доторкне півника - виграє.
3. Рисування. Кожний новак рисує щось інше до казки, так щоб була в рисунках ціла казка: котик, півник, хатка, ліс, лисиця, лисенята, бандура.
4. Гра: Лисичка та півник. Півники бігають по подвір'ю коло хати. В кущах є лисиці, вони хочуть зловити півників. Братчик каже: лис іде, півники відповідають: нехай іде. Так братчик каже кілька разів, тоді братчик каже: лис прийшов! Лиси вискакують з-за кущів (крісел), а півники втікають до хатки. Зловлений півник стає лисом і гра продовжується.
5. Майстрування до казки: кожний на картці паперу нарисує особу, котру він буде грати в казці. Цю картку причепити на сорочку.
6. Самодіяльна гра: Братчик каже казку, а новаки виконують усі рухи. Ці новаки, що є півником та котиком, повинні повторяти за братчиком те, що говорить півник та котик, також і лисичка.
7. Загадка: В нашій бабусі живе дідусь в кожусі, на сонечку гріється, без водички миється. Хто це?

ЩО РОЗКАЖЕМО НОВАЦТВУ?

Дмитро Чуб

ЗА НАМИ ГНАЛАСЯ СМЕРТЬ

Купивши все, що нам було потрібне, в невеличкому австралійському містечку, ми з Миколою поверталися додому. Та на цей раз не автобусом, а вирішили піти пішки.

— Подивимося на тутешню екзотику, — казав я.

Це було в один із суботніх неробочих днів. Дарма, що була ще зима, та день випав сонячний і теплий. Спершу ми йшли по шосе. Я ніс у руках течку, а Микола пакуночок з гостинцями малому. Навколо тяглися широкі простори, вкриті травою, де-не-де стояли дерева, на яких раз у раз верещали папуги або галасливі брунотно-рябі кукабари.

Дивлячись у далечінь на високі бугри, я відчував смуток і самотність, а на Миколиному лиці малювалася повна безтурботність. Я йому це завважив.

— А ви знаєте, — обізався він після тривалої паузи, — я завжди люблю самотність. У мене колись був приятель. Бувало, підемо чи до Дніпра, чи на Хортицю і за день промовимо хіба по п'ять слів. І це мені подобалось.

«Нащо тобі й приятелі здалися?» — подумав я.

Тим часом шосе заглибилось у плавні, перетинаючи їх упоперек. Ставши на містку, біля річки, ми любувались краєвидом; ми бачили, як там, за пасмом куги, паслись дві чорні дикі курочки і як серед плавнів на невеличкому озерці плавали три чорні лебеді, занурюючи свої довжелезні шиї у воду. Сіра, елегантна чапля, що хедила біля берега, видно, боячися нас, знялася й сіла далі на гілці давно засохлого обгорілого дерева.

Пройшовши ще з кілометр серед малозайманої природи, ми повернули праворуч та пішли навпростець. Іноді нам доводи-

лось перелазити через невисокі огорожі, якими обведені приватні ділянки цього лісостепу, де паслися вівці та скотина.

Розмовляючи потроху та згадуючи свої рідні краї, ми не помітили, як опинились серед великої отари рогатої худоби, що розійшлася по зеленому просторі і скубла траву. Коли ми проходили, то ближчі корови піднімали голови й дивилися на нас, мов на видовище.

«Може, їх течка дивує», — подумав я.

— А ви знаєте, Миколо, — пригадавши, сказав я, — що в Австралії трапляються нещасливі випадки від нападу корів. Десь я про це читав. А майстер на роботі розповідав мені, що тутешня худоба найдужче боїться псів та людей на конях.

— Вас, мабуть, малим теля налякало, — сказав, не посміхнувшись, мій супутник. — А я колись ішов і сина посадив собі на плечі, то від мене ціла череда втікала, — додав він.

Ми вже виходили з табуна, як побачили, що поблизу, мов пастух, гордовито стояв здоровий бугай і теж пильно дивився на нас.

— Ач, який герой! — відізався Микола, дивлячись на бугая, і, знявши капелюх, махнув ним у його бік.

Рогатий велетень одну мить стояв нерухомо, а потім, мов відчувши в тому образі чи виклик, зухвало махнув головою і рвучко рушив до нас. Не бажаючи мати з ним ближчого знайомства, ми підтюпцем кинулися геть. Але в той же самий момент і бугай, мукнувши басом, рвонувся навздогін за нами, а десятки ближчих корів, позадиравши хвости і з підскоком, мов хлопчачки на боязкого пса, кинулися слідом за своїм «отаманом».

Жахлива перспектива — повиснути на коров'ячих рогах, бути розтоптанним цією дикою ордою — пронизала нашу свідомість. Напружуючи всі свої м'язи, ми, як чорти, летіли до огорожі, за якою був порятунок. А рогата стихія наближалася з кожним кроком. Бугай був занадто гладкий і, коли б не це, він уже б наздогнав нас. В одному місці Микола раптом спіткнувся і впав, але в ту ж мить схопився й летів за п'ять кроків позад мене. Не маючи вже надії на огорожу, я підбіг до дерева, що стояло на моєму шляху, та, кинувши течку, схопився за гілки, деручись догори.

— Миколо, лізь сюди! — крикнув я, не оглядаючись, і в цю ж мить почув позаду рвучкий собачий гавкіт: гав-гав-гав!.. Я озирнувся й жахнувся: мій Микола, з розпатланим волоссям, стояв на четвереньках, повернувшись головою до отари, і завзято гавкав. Бугай і перша лава корів, що вже його настигли, рвучко зупинилися за три метри від нього, мов приголомшені цією несподіванкою. За ними зупинилися й інші. А коли Микола ще завзятіше загавкав і зробив крок уперед, бугай разом з коровами поточились назад, а ще за мить, обернувшись і так само позадиравши хвости, кинулися навтіки.

Я ще сидів на дереві, як Микола підвівся на ноги, приклав руку до серця і, заплющивши очі, блідий, мов крейда, прихилився до дерева, важко дихаючи. Вся череда тим часом зупинилася теж і, обернувшись, дивилася в наш бік.

— За нами гналася смерть... — вимовив тихо Микола, коли трохи опритомнів.

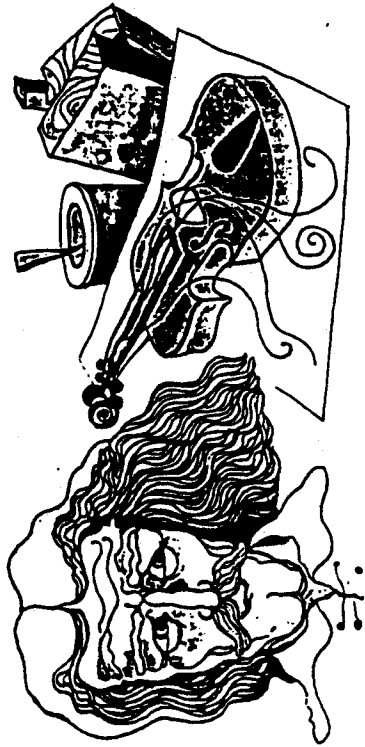
— І ти її героїчно прогнав, — закінчив я його думку.

Взявши течку, ми з Миколою рушили до огорожі, але тут же я помітив, що у нього в руках не було пакуночка. Ми скоро вернулися і знайшли його на траві.

— Ну, як ти, Миколо, додумався так зробити? — запитав я, коли огорожа лишилась уже далеко за нами. — Адже ж іще одна мить, і вони рознесли б тебе на клаптики. Ти просто винахідник!

Микола й тепер промовчав і лише згодом відізався:

— Питаєш? Та ти ж сам казав, що скотина ця найдужче боїться псів та людей на конях. — А за хвильку додав: — Ой, дорого міг коштувати мені й той мій винахід, і твоя екзотика...

СТАРИЙ МАЕСТРО

Майстер був старий і вельми поважаний. Слава давно вже схилила перед ним свою непокірливу голову, а шанувальники, як вірна сторожа, охороняли визначного метра од нечастих докорів сміливців.

Скрипки майстра вважали зразком досконалості. Грати на них прагнули найвидатніші музиканти. Його порівнювали з гірським орлом, що самотньо й гордо ширяє в чистих небесах високої майстерності. Він і сам був ніби орел — високий, з пронизливим поглядом з-під чорного розліту брів.

Багато людей шукали з ним знайомства. Вчитися в нього бажали тисячі. Але тим, хто прагнув зустрітися з майстром, кожного разу все важче було здійснити своє бажання.

Зростала кількість скрипок, створених великим маестро, зростали й роки його. І коли кількість перейдених років зігнула його так, що він вже ледь витримував їх тягар, майстер зрозумів: наближається його останній день.

І він попрохав найкращих скрипалів прийти до нього з його скрипками, стати у головах і потішити його чарівними мелодіями.

...Один за одним звучали інструменти. Це були юнацькі скрипки майстра. І кімната наче засяяла сонячними променями, що пронизують вранішній туман у лузі.

А інші скрипки дзвеніли про сонячний полудень і жарку працю, про важкі дороги, вірних і невірних друзів. І народжувалась горда радість скорення непроступної верховини.

Голос найпізніших скрипок майстра був величавий і ясний. Можливо, ледь-ледь уловиме самозахоплення було зайве, але кожна нота звучала так підкреслено красиво, мелодійно, що, коли останній звук останньої скрипки завмер десь далеко за розчиненими навстіж у зоряну північ вікнами — музиканти, шанувальники навіть сам майстер ще довго мовчали, не наважуючись сполохнути зачарування.

Та ось почувся захоплений вигук одного з найвірніших шанувальників:

— О великий маестро! Цим скрипкам, воїстину немає рівних. Якими передбачливими ви були, вімовившись од учнів. Минуть роки і ніхто вже не почує чар ваших скрипок. Ви єдиний, неповторний, забереєте їх таємницю з собою!

«Коли заберу? — похолов великий майстер. — Ку-ди?..»

Хапаючись тремтливими руками за стіну, він став зводитись...

А його діти — його дерев'яні скрипки знову співали. Співали про безсмертя життя, нелегкі його шляхи і гордовиту печаль скорення останньої верховини...

ПЕРЕМІНА СВІТУ

Послухайте, діточки, дивну історію. Був собі дуже нечемний і збиточний хлопчик Пилипко. Він і людям коїв усякі псоти, але найбільше давався взнаки звіряткам. Передусім страшенно мучив псів і котів. Найкращою для нього забавою було прив'язати Буркові бляшанку до хвоста і так гнати його, бідного, вулицями й полями. А котові часто закидав він якусь шматку на голову й гнав його по плотах і перелазях. Та все на світі має свій кінець.

Одного разу пішла чутка, що світ зовсім переміниться. Риби почнуть літати, а горобці і ластівки будуть плавати. Звірі ходитимуть на двох ногах, а такі нечемні Пилипки - на чотирьох.

Пилипко у те не вірив, але скоро переконався, що це таки правда. Одного ранку прокинувся він і очам своїм не повірив: перед ним стояв Бурко на двох задніх лапах і кричав:

-Вставай, лінюху! Іди мені вичисти черевики.- Пилипко здивувався і думав, що то сон та став протирати очі. Але Бурко дав йому два штовханці, подібно, як колись Пилипко Буркові, стягнув хлопця з ліжка, а сам ліг собі на його місце і вкрився ковдрою.

Пилипко опинився на землі й зараз відчув, що він не може стояти на двох ногах, а мусить ходити на руках і ногах. Коли ж пробував щось говорити, кликати помочі, то з його уст вихопилося гавкання. Пилипко зовсім перемінився в песика, хоча ніби мав людську подобу.

Тепер він добре налякався і почав служити Буркові, бо подумав собі: може бути ще гірше... Він вичистив Буркові черевики, мов якому панові і пригадав собі з жалем, що колись своїй мамусі не хотів чистити черевиків, а тепер мусить псові. Коли увійшов до кухні, то побачив, що кіт варить молоко, а мами десь нема.

-Що то за дива?- хотів крикнути Пилипко, але знову тільки загавкав. Кіт дав йому молока в мисчину й поставив на підлозі. А коли Пилипко почав хлєптати, кіт вхопив йому мисчину з-під носа й почав сміятися:

-А що, Пилипку, приємно? А не робив ти мені так не раз і не два? Але пожди, то ще не кінець покути.

Кіт узяв якусь ганчірку, закинув Пилипкові на очі й почав його ганяти по кухні, по кімнаті, по подвір'ю, аж Пилипко зімлів.

-Отак,- сказав кіт. -Тепер будеш знати, як то болить, як ти нас мучив.

Коли Пилипко опритомнів, він уже боявся йти до хати й поскакав на руках і ногах на вулицю. А там нова мука.

З другого кінця містечка надбігла череда псів, малих і великих. Узяли Пилипка поміж себе. Найбільший зв'язав йому сорочку ззаду в хвіст, а до того хвоста прив'язав велику бляшанку і давай ганяти Пилипка вулицями та приказувати:

-Це тобі покута за те, що ти нам, бідним собакам, не раз так само робив.

А тут іще з-за паркану сусідів осел сміється:

-Отак, отак. Ти пам'ятаєш, як мене не раз мучив і тягав за вуха?

Нарешті гнали Пилипка десь у бур'яни і він там упав без сили. Чи довго пролежав, чи ні - не знати. Аж чує, летить птах. А то горобець. Він узяв Пилипка у свої кігті (де в нього сила взялася?), підніс його високо на дерево і сказав:

-Пам'ятаєш, Пилипку, як ти мої молоді гороб'ята кидав з гнізда на землю?

І гоп Пилипком згори на діл. Хлопчик летів-летів, зі страху закричав і - пробудився. Оглянувся, а то він упав зі свого ліжка. Те все було тільки страшним сном.

-Чому ти кричиш, Пилипку?- запитала мати, вбігаючи до кімнати.

Пилипко розказав матері свій страшний сон і заплакав. А вона каже:

-Дякуй Богові, сину, що то був тільки сон. Але нехай той сон буде тобі наукою, щоб ти не мучив бідних звірят.

Від того дня Пилипко зовсім перемінився. Він добре відчув у тім сні, як то болить, коли так мучити звірят. І став великим їх приятелем. Не тільки сам опікувався ними, а й інших навчав, щоб обходилися зі звірятками по-людяному.-

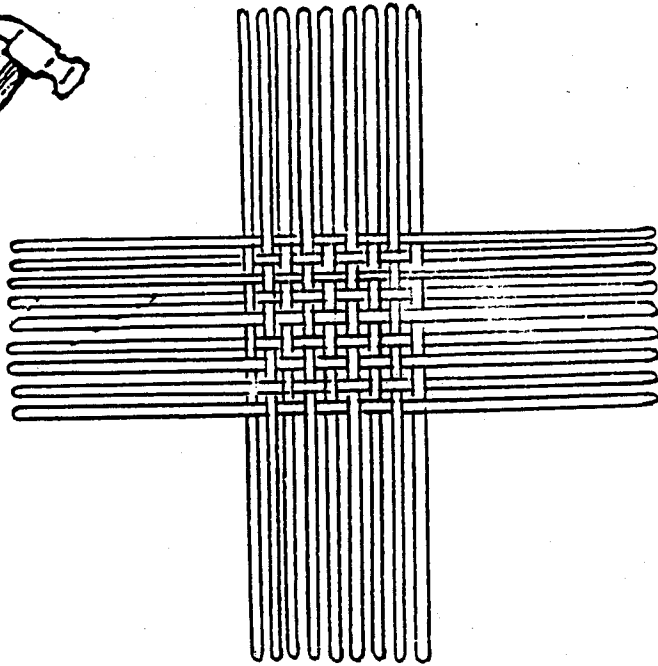
/Подала С. О. Марічка Денис/

ЗМІСТ: Хлопчик мучить звіряток. Йому сниться сон, що звірята дістали владу над ним і його мучили. Відтоді він став приятелем звірят.

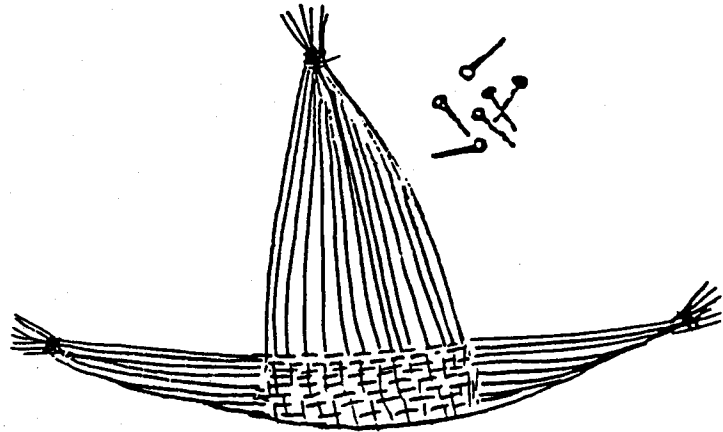
Добра розповідь до вмілості "Велесове внука".-

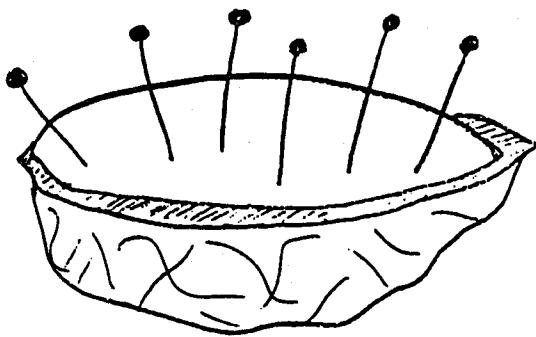
МАЙСТРУЄМО

ПЕРЕПЛІСТИ ТОНКІ ПРУТИКИ

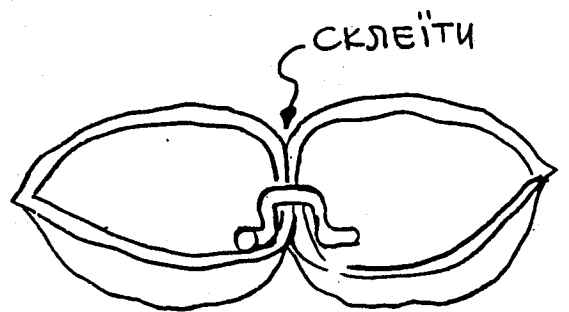

ЯК ЗВ'ЯЗАТИ ЇХ У ТРЬОХ
ТОЧКАХ БУДЕ КОШИЧОК
НА ОВОЧІ

ПОДУШИНКА НА ШПИЛЬКИ

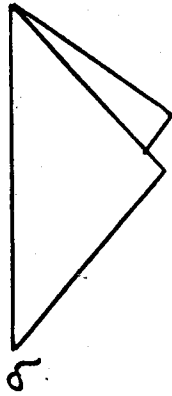
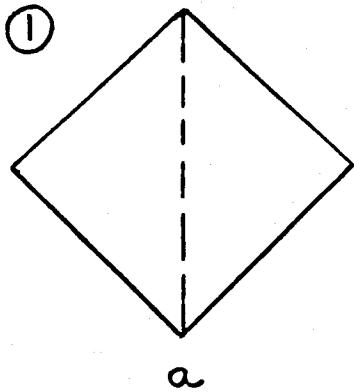
ЛУШПИНУ З ГОРІХА ВИПОВНИТИ
ВАТОЮ І НАКРИВАЮЧИ ОДНИМ
КУСКОМ ПОЛОТЕНЦЯ АБО
ФІЛЬЦУ, ВТИСНУТИ КРАЇ ПОМІЖ
СТІНКУ ЛУШПИНИ І ВАТУ, НАКІНЕЦЬ
ВСТРОМИТИ КІЛЬКА ШПИЛЬОК.

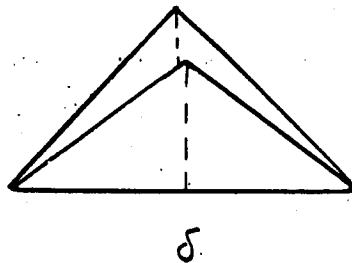
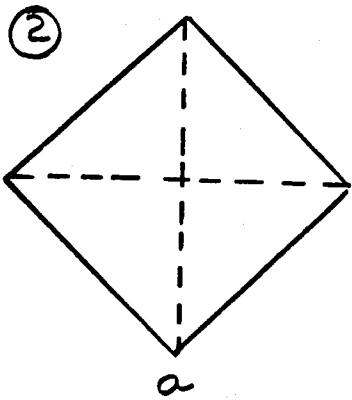
СІЛЬНИЧКА

ДВІ ЛУШПИНКИ З ГОРІХА
СКЛЕЇТИ І СПОЛУЧИТИ
ДРОТИКОМ АБО ПАСОЧКОМ
БЛЯШКИ ПОСЕРЕДИНІ.

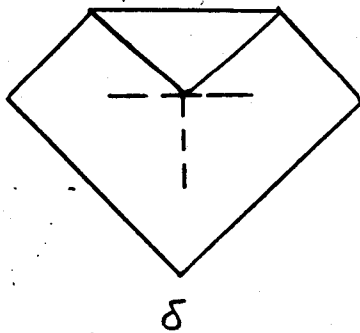
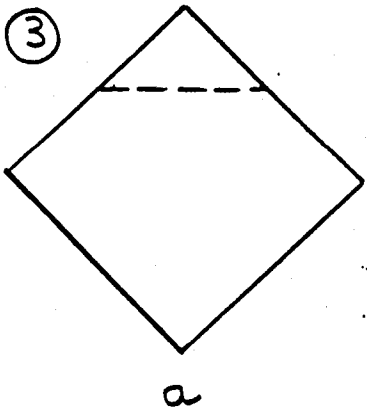
ГУСКА І КОНИК

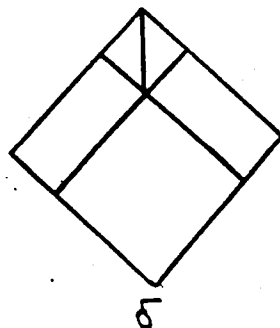
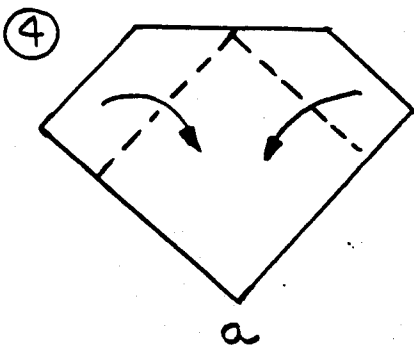
КВАДРАТОВИЙ ПАПІР РИС. (а)
 ЗІГНУТИ ПО ПЕРЕРИВАНІЙ
 ЛІНІЇ — ДІАГОНАЛІ РИС. (б)

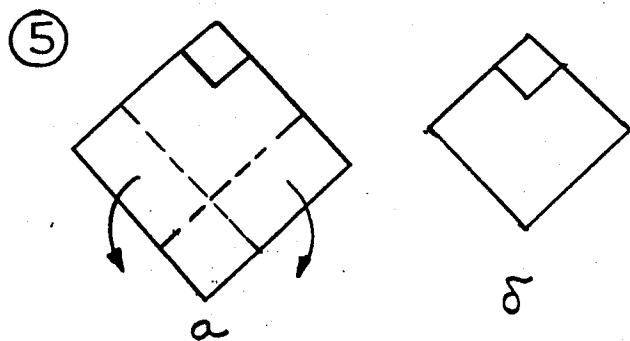
ЗІГНУТИ ТАКОЖ І ПО
 ДРУГІЙ ДІАГОНАЛІ РИС. (б)

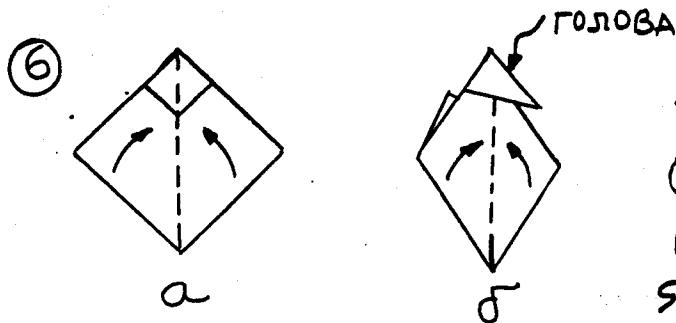
ЗІГНУТИ ОДИН РІЖОК
 ТАК, ЩОБ ДОСЯГАВ ДО
 ЦЕНТРА РИС. (б)

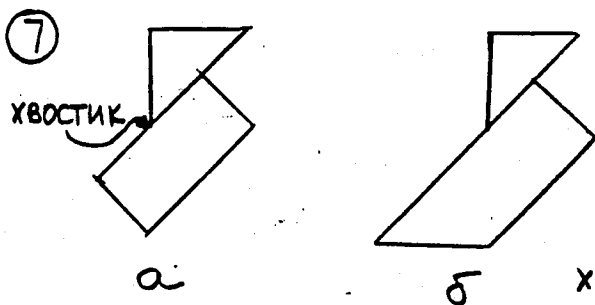
ОБЕРНУТИ (3б) НА ДРУГИЙ
 БІК ТО БУДЕ (4а). ЗІГНУТИ
 (4а) ПО ПЕРЕРИВАНІЙ ЛІНІЇ
 ЗА СТРІЛКАМИ ЩОБ БУЛО
 (4б)

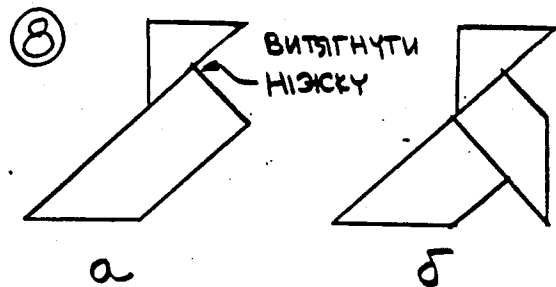
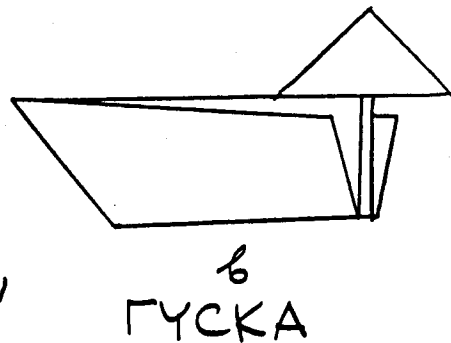
ОБЕРНУТИ (4b) НА ДРУГИЙ БІК,
ТО БУДЕ (5a)
ЗІГНУТИ (5a) ПО ПЕРЕРИВАНІЙ
ЛІНІЇ ЗА СТРІЛКАМИ, ТО
БУДЕ (5b)

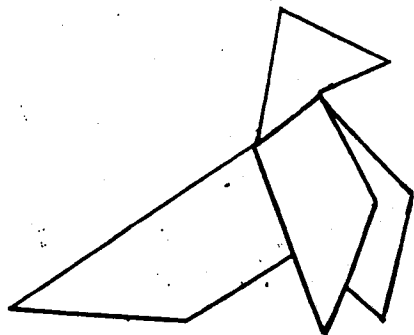
ЗІГНУТИ (6a) В ПОЛОВИНУ
(ПО ПЕРЕРИВАНІЙ ЛІНІЇ),
ВИТЯГАЮЧИ ГОЛОВУ НАВЕРХ
ЯК НА (6b)

ЗІГНУТИ
ПРАВИЛЬНО
В Т. (6b) БУДЕ
(7a), ВИТЯГНУТИ
ХВОСТИК БУДЕ (7b),
ТА ВКІНЦІ (7b)

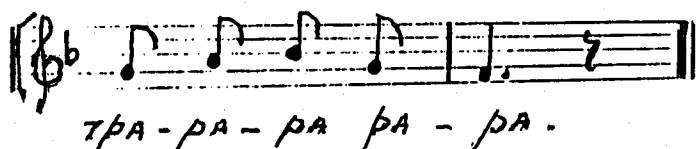
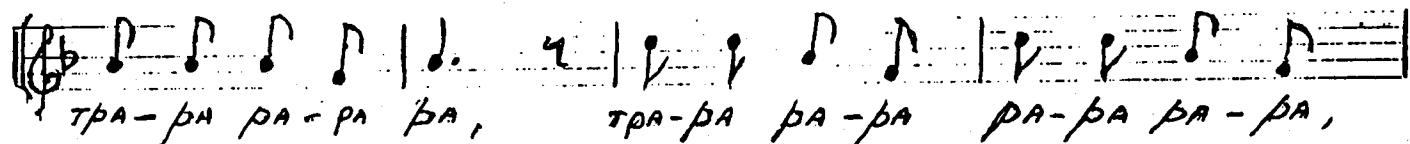
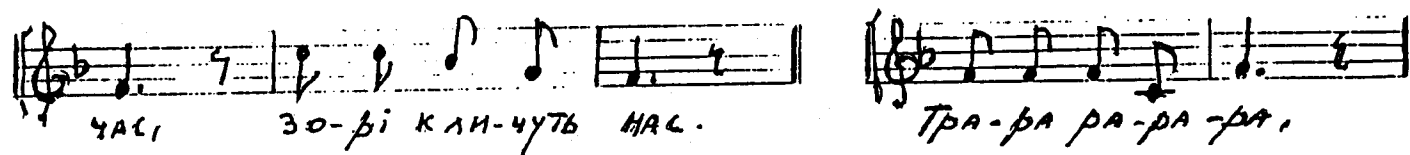
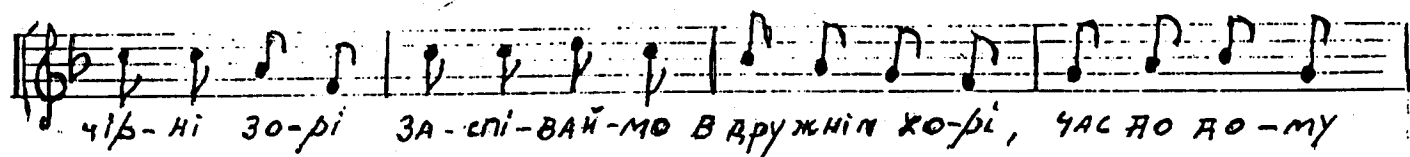
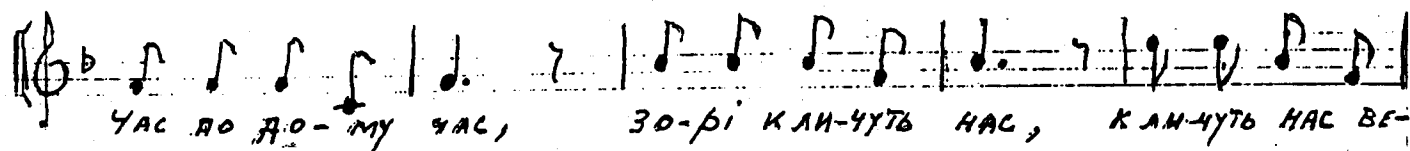
ЩОБ БУВ КОНИК, З ФОРМИ (7b),
ВИТЯГНУТИ ДВІ НІЖКИ (ПО ОДНІЙ
НІЖЦІ З КОЖНОЇ СТОРОНИ)
З ФОРМИ (8a) І ВКІНЦІ БУДЕ
КОНИК, ЯК НА (8b)

КОНИК

Діти Співають

ТРА-РА, ТРА-РА, ТРА-РА.

Час до дому час,
 Зорі кличуть нас,
 Кличуть нас вечірні зорі
 Заспіваймо в дружнім хорі,
 Час до дому час,
 Зорі кличуть нас.
 Тра-ра-ра-ра-ра, тра-ра-ра-ра-ра
 Тра-ра-ра-ра-ра-ра-ра-ра,
 Тра-ра-ра-ра-ра.

ДЕ Є НАША ВІТЧИНА?

МЕЛОДІЯ - НАРОДНА

Хором

mf

1. ДЕ Є НА - ША ВІТ - ЧИ - НА, ДЕ ПШЕ-НИ - ЦЯ ЯЧ - МЕ - НІ,
 І ДЕ ЖИ - ТА Є АД - СИТЬ, КУ - ДИ ГО - ЛОД НЕ ГОС - ТИТЬ,
ff ОЙ, НА, НА ОЙ, НА, НА, ОЙ ТАМ НА - ША ВІТ - ЧИ - НА!

2. ТАМ, ДЕ НАРІД МОЛОДИЙ,
 СИЛЕН, КРІПОК І СМІРНИЙ,
 ВІТЦІВ ВІРИ СЯ ДЕРЖИТЬ,
 РІДНИМ СЛОВОМ БОГА ЧТИТЬ.
 ОЙ, НА, НА, ОЙ, НА, НА,
 ОЙ ТАМ НАША ВІТЧИНА.

3. ТАКА НАША ВІТЧИНА,
 НАД НЮ В СВІТІ ВЖЕ НЕМА,
 ВСЕГО, ВСЕГО В НІЙ ДОСИТЬ,
 АЖ СЯ СЕРЦЕ ВЕСЕЛИТЬ.
 ОЙ, НА, НА, ОЙ, НА, НА,
 ОЙ ТАМ НАША ВІТЧИНА.

По той бік гора.

Не скоро. Soli *Tutti* *Народна пісня*

По той бік го-ра — — — по цей бік го-ра, по-між ти - ми кру-ти-ми го-ра-ми ско-ди - ла зо - ря.
 А н за не-ю — — — як за зо-ре - ю, си-ши ко - нем, та шн-риким по-лем чей І здо - го - ни.
 А як здо-гнил — — — тай за-го-ви-рив: а хтож те - бе, гарна дів-чи-нонько, так ра - но збу-див?

Іде коза.

(Канон)

Із Стеценкового співа.

I. II.

І - де ко-за ро-га-та, ро-га-та, не-де ді-ток ко-шла-та, а хто ки - зу тор-кне, то-го ки - за штуркне.

Ранок.

(Канон)

I. II.

Ра-ним ра-ни, ра-не-сень-ки гра-с па-сту-шок: ру-ру! а ко-ров-ка по-се-лу: му, му, му, му, му, му.

Новацький Танок

ХОДИТЬ ГАРБУЗ

Жваво

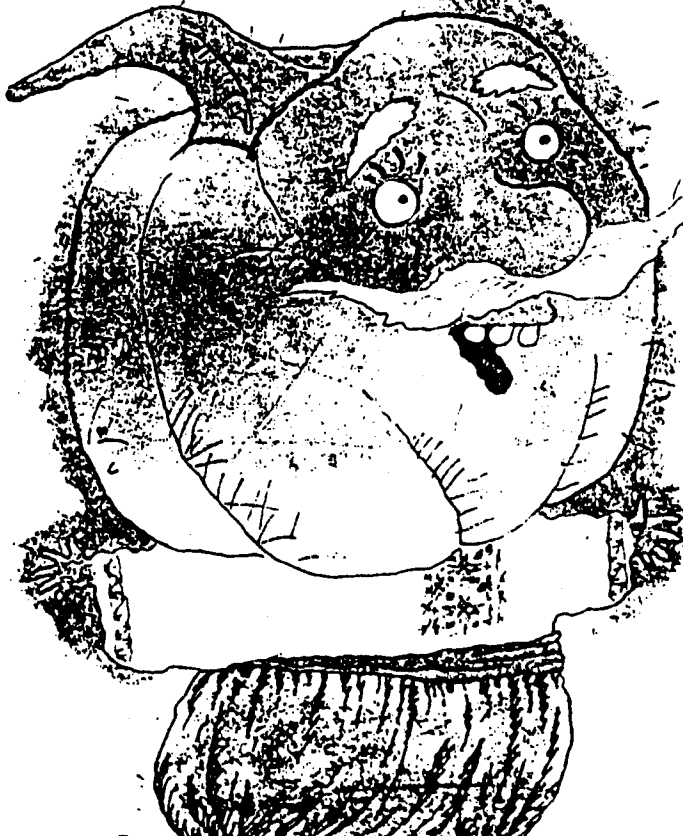
Хо-дять гар-буз по го-ро-ду.
О-біз-ня-лась жов-та дн-ня.

ни та-ць-ся сав-ро-ду. «Ой чи жи-ві.
гар-бу-зо-ва гос-по-ди-ня: «і, ще жи-ві

чи здо-ро-ві всі ро-дн-чі гар-бу-зо-ві?
та здо-ро-ві всі ро-дн-чі гар-бу-зо-ві?»

Ходить гарбуз по городу,
Питається свого роду:
— Ой чи живі, чи здорові
Всі родичі гарбузові?

Обізвалась жовта диня,
Гарбузова господиня:
— Іще живі та здорові
Всі родичі гарбузові!

Обізвались огірочки,
Гарбузові сини й дочки:
— Іще живі і здорові
Всі родичі гарбузові.

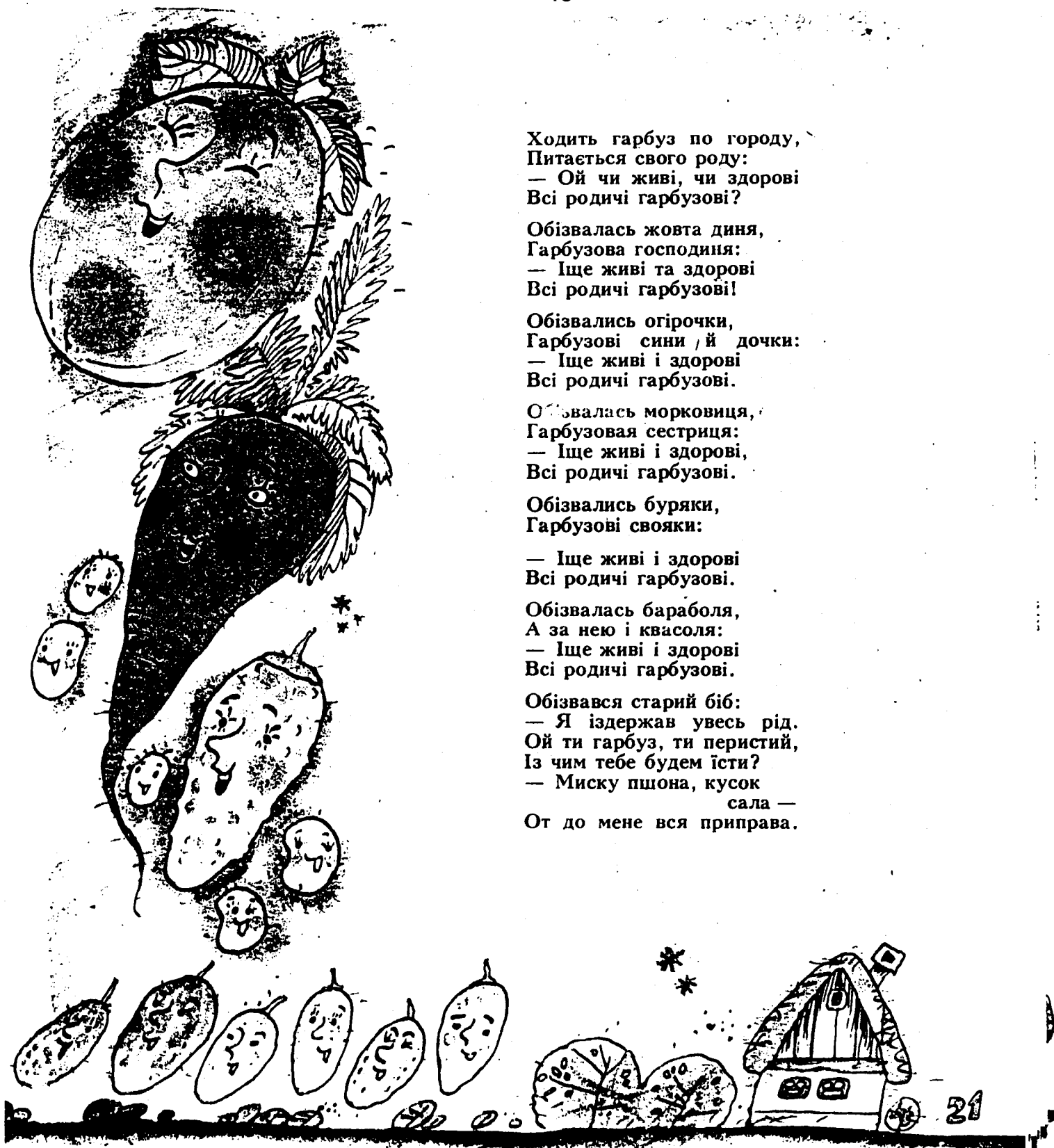
Обізвалась морковиця,
Гарбузова сестриця:
— Іще живі і здорові,
Всі родичі гарбузові.

Обізвались буряки,
Гарбузові свояки:

— Іще живі і здорові
Всі родичі гарбузові.

Обізвалась бараболя,
А за нею і квасоля:
— Іще живі і здорові
Всі родичі гарбузові.

Обізвався старий біб:
— Я іздержав увесь рід.
Ой ти гарбуз, ти перистий,
Із чим тебе будем їсти?
— Миску пшона, кусок
сала —
От до мене вся приправа.

ПОЛІТ НА ЛІТАКУ

Учасники: Довільне число гравців.

Місце: Домівка.

Виряд: Стілець, хустка на очі.

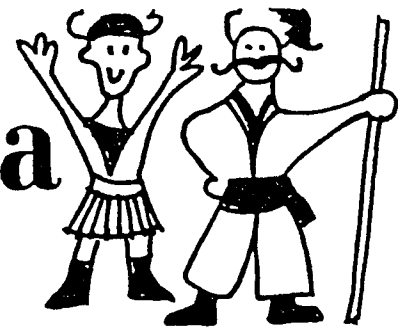
Новак стає на невисокий стілець. Йому хусткою зав'язують очі. Він кладе руку на голову впоряднику, що стоїть лицем до нього. Двоє дужих впорядників піднімають стілець з новаком на 10-15 см. над підлогою та імітують легеньке тремтіння. Той, за кого тримається новак, починає тихенько то присідати, то підніматись, то майже зовсім лягати на підлогу, але не відхиляючись вбік (щоб новак не злякався). Наприкінці встає, стілець опускають. З очей новака знімають хустку. Цікаво потім запитати: "Де ти був?"

Ця гра своєрідно відтворює відчуття польоту. Добре є перевести для іменинника, або коли є потреба відзначити одну особу. Можна теж включити до програми при переводженні вмілості "Літун". Тоді можуть "літати" всі новаки по черзі.-

/Подала: С. О. Марічка Артиш/

Самодіяльна ²¹ Гра

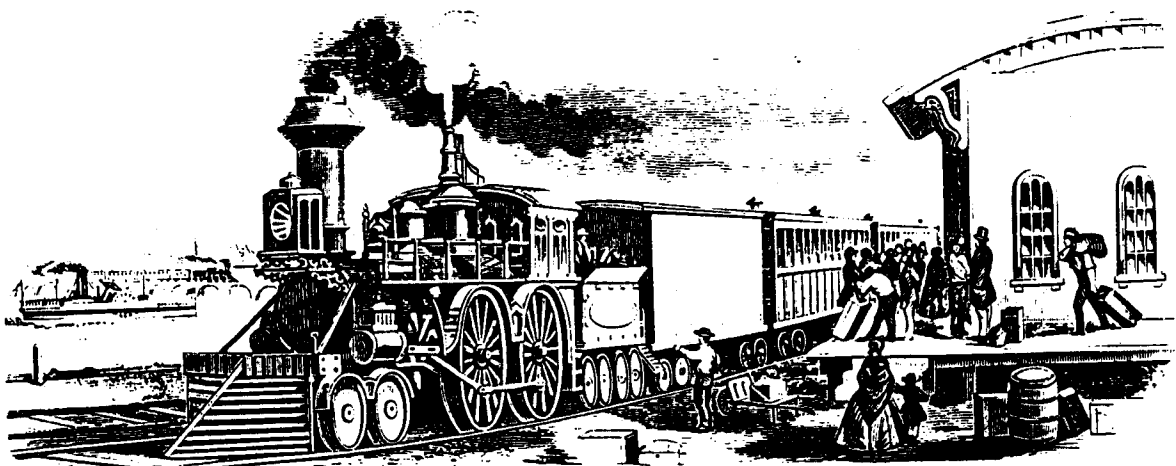
ЗОБРАЖЕННЯ

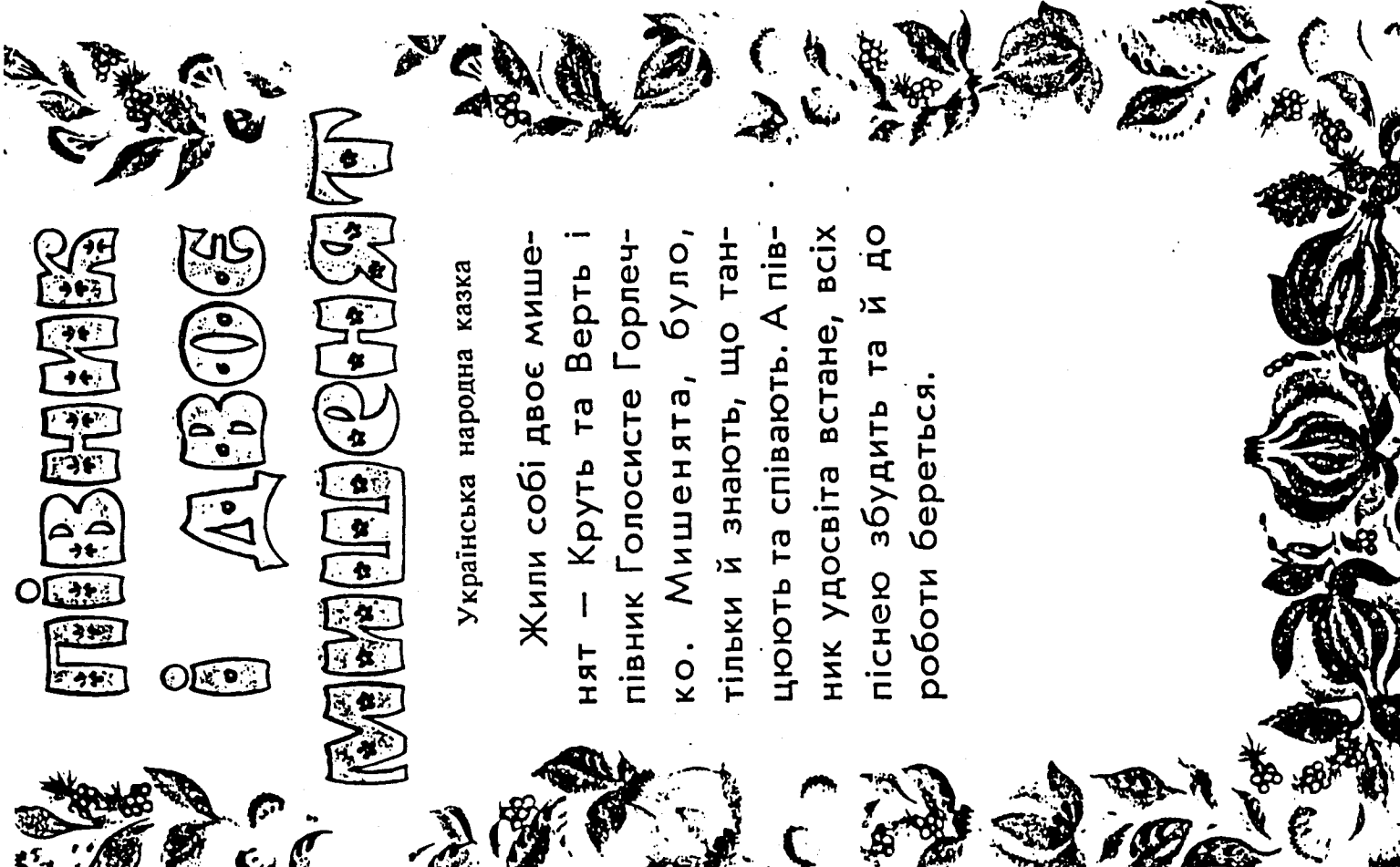
Гра для старшого новацтва. Потрібні два гурти по 6-8 осіб; можуть бути два рої з впорядниками. Переводимо в просторій кімнаті або залі, де є легкі стільці для всіх учасників.

Гурти змагаються між собою: хто краще, хто дотепніше? Водій подає розповідь, під час якої обидва гурти за допомогою стільців і самих себе зображують окремі слова. Для прикладу: "Ми ідемо на прогулянку до лісу. На зупинці сідаємо до АВТОБУСА... В лісі ми зустріли ІЖАКА..., ВУЖА... Назад вертаємося ПОЇЗДОМ..."

Цікаве в грі те, що можна бачити різні версії слів.-

/Подала: С. О. Марічка Артиш/

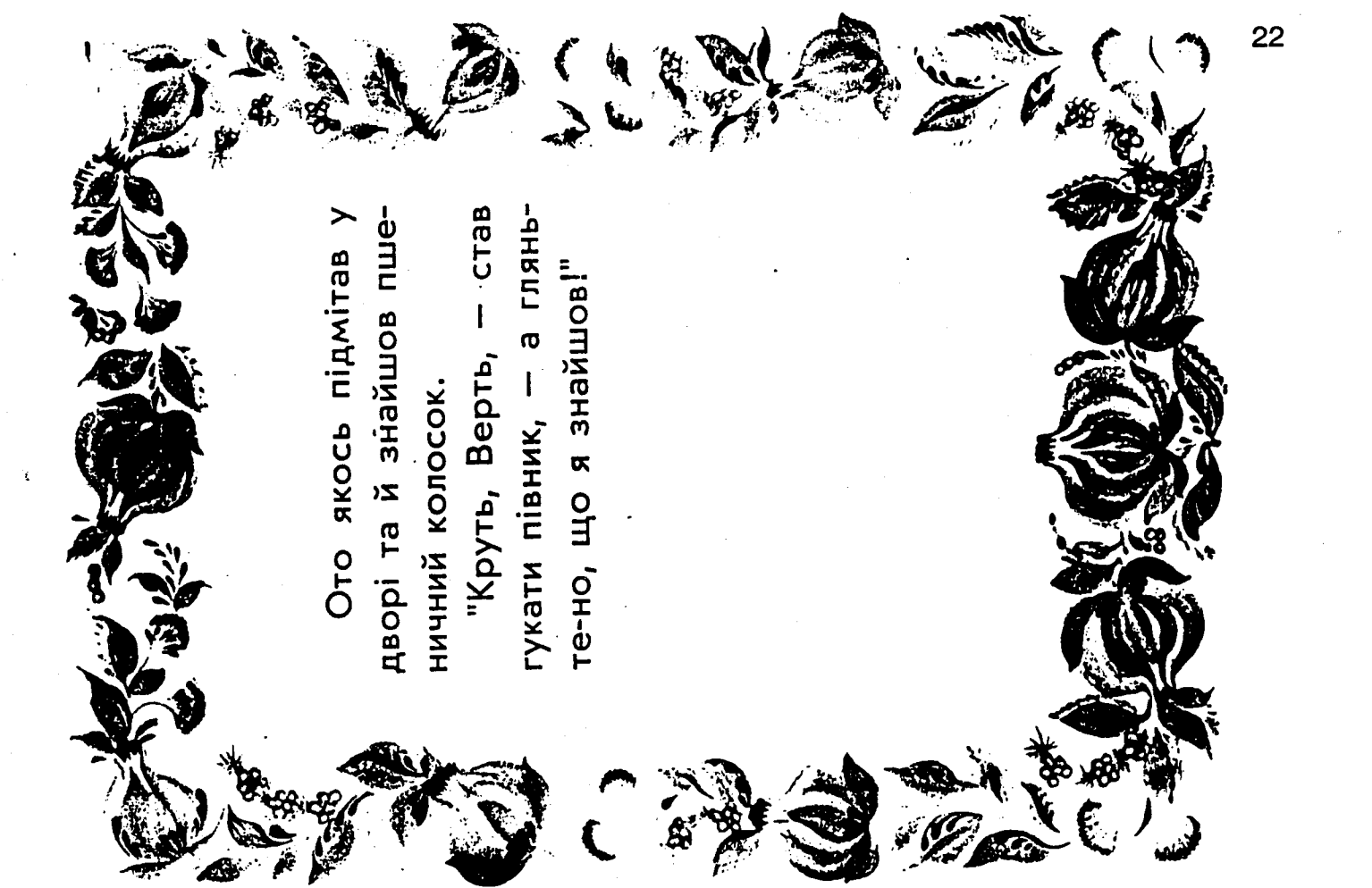

ПІВНИК І ДВОЄ МИШЕНЯТ

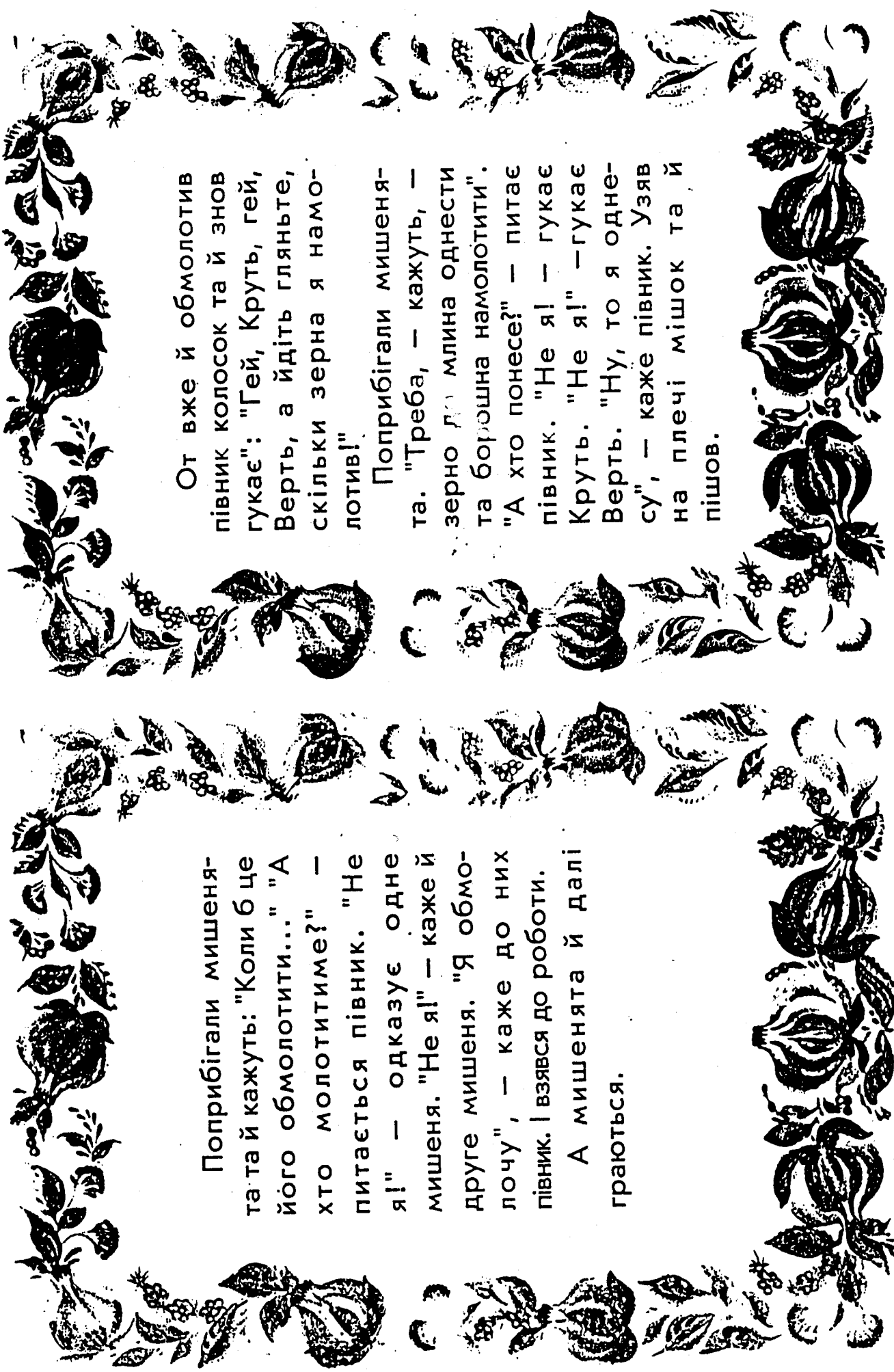
Українська народна казка

Жили собі двоє мишенят — Круть та Верть і півник Голосисте Горлечко. Мишенята, було, тільки й знають, що танцюють та співають. А півник удосвіта встане, всіх піснею збудить та й до роботи береться.

Ото якось підмітав у дворі та й знайшов пшеничний колосок.

"Круть, Верть, — став гукати півник, — а гляньте-но, що я знайшов!"

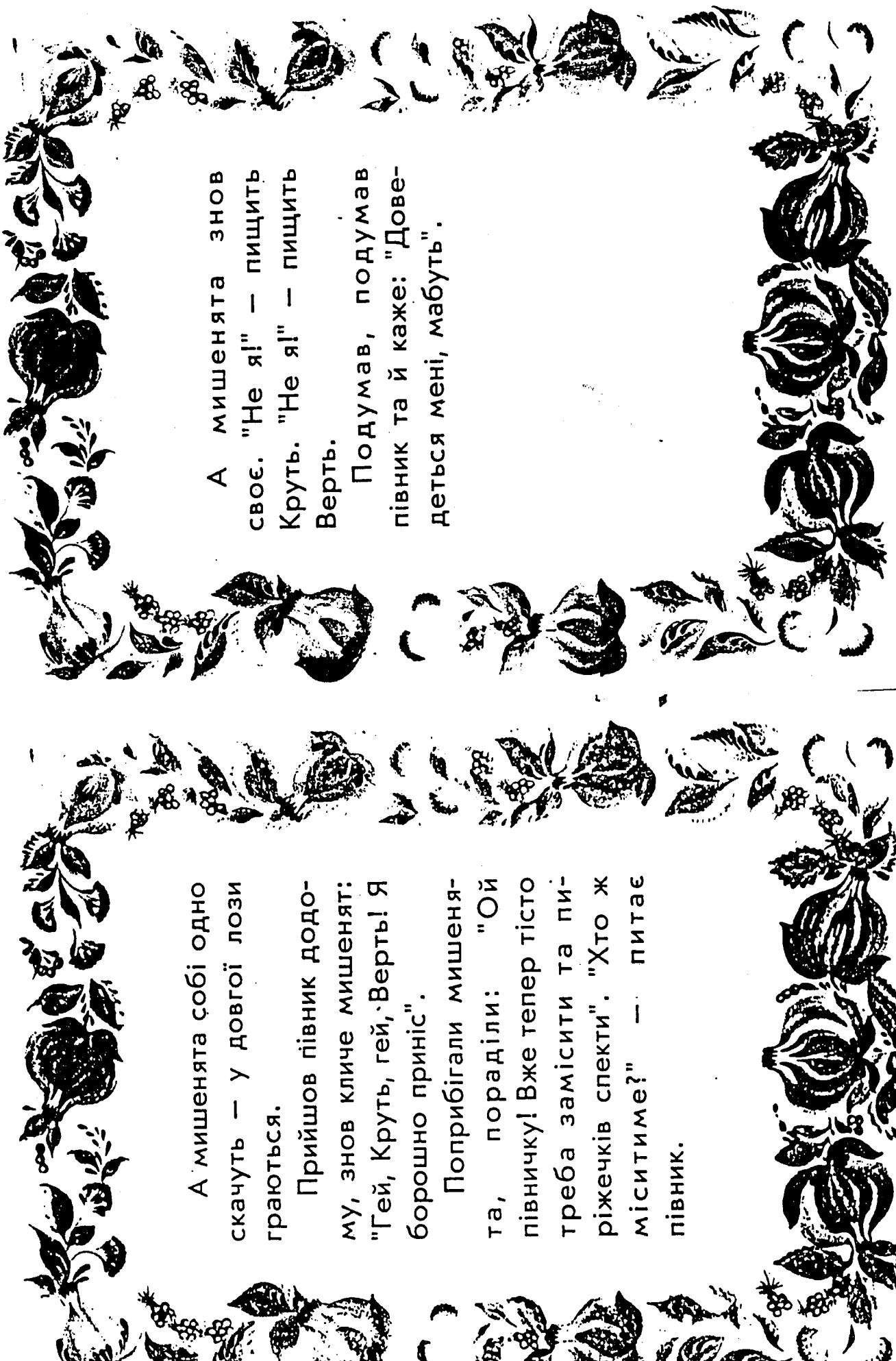

Поприбігали мишенята та й кажуть: "Коли б це його обмолотити..." "А хто молотитиме?" — питається півник. "Не я!" — одказує одне мишеня. "Не я!" — каже й друге мишеня. "Я обмолочу", — каже до них півник. І взявся до роботи.

А мишенята й далі граються.

От вже й обмолотив півник колосок та й знов гукає: "Гей, Круть, гей, Верть, а йдіть гляньте, скільки зерна я намолотив!"

Поприбігали мишенята. "Треба, — кажуть, — зерно для млина однести та борошна намолотити". "А хто понесе?" — питає півник. "Не я! — гукан Круть. "Не я!" — гукан Верть. "Ну, то я однесу", — каже півник. Узав на плечі мішок та й пішов.

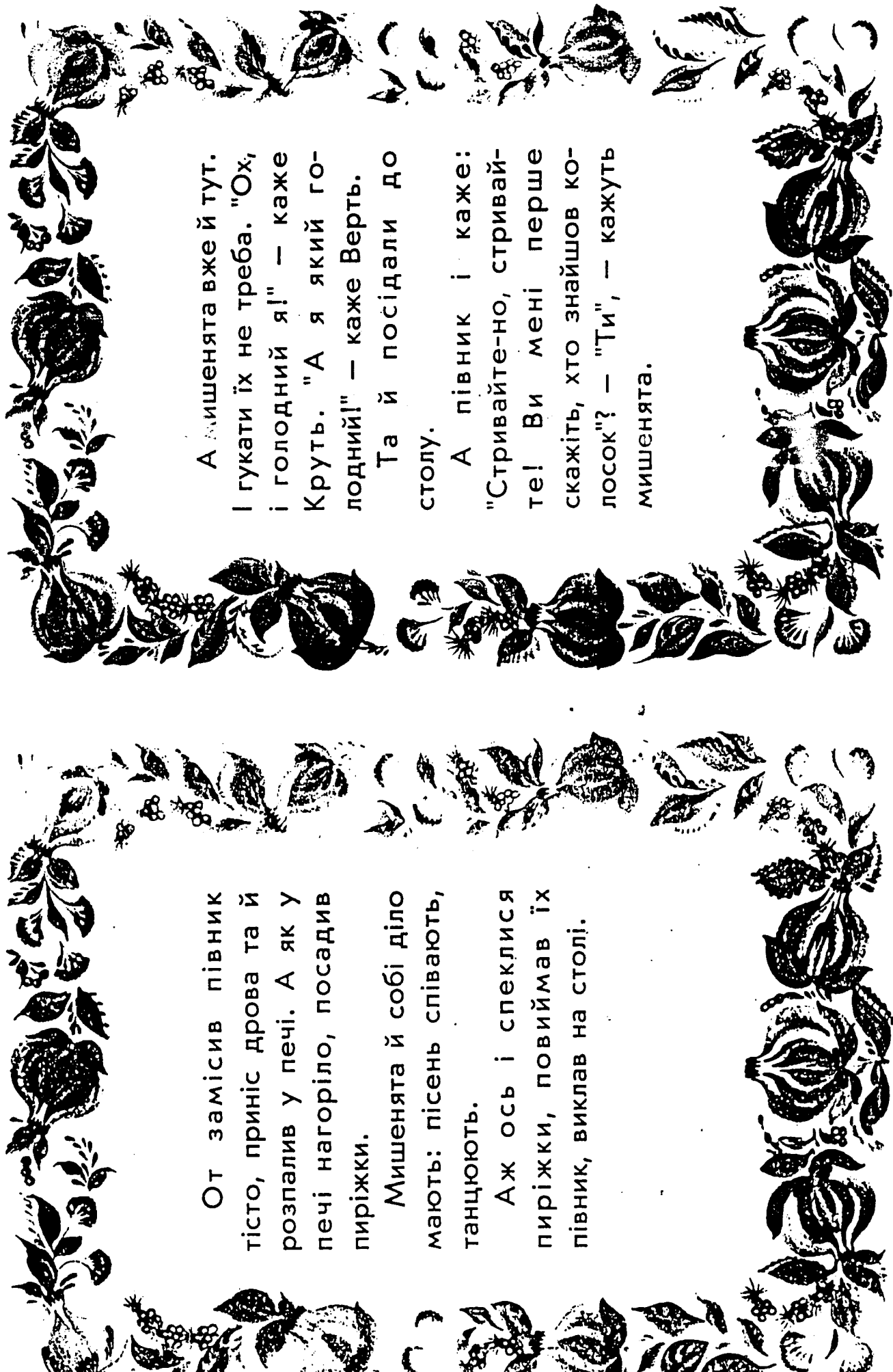
А мишенята собі одно
скачуть — у довгої лози
граються.

Прийшов півник додо-
му, знов кличе мишенят:
"Гей, Круть, гей, Верть! Я
борошно приніс".

Поприбігали мишеня-
та, пораділи: "Ой
півничку! Вже тепер тісто
треба замісити та пи-
ріжечків спекти". "Хто ж
міситиме?" — питає
півник.

А мишенята знов
своє. "Не я!" — пищить
Круть. "Не я!" — пищить
Верть.

Подумав, подумав
півник та й каже: "Дове-
деться мені, мабуть".

От замісив півник
тісто, приніс дрова та й
розпалив у печі. А як у
печі нагоріло, посадив
піріжки.

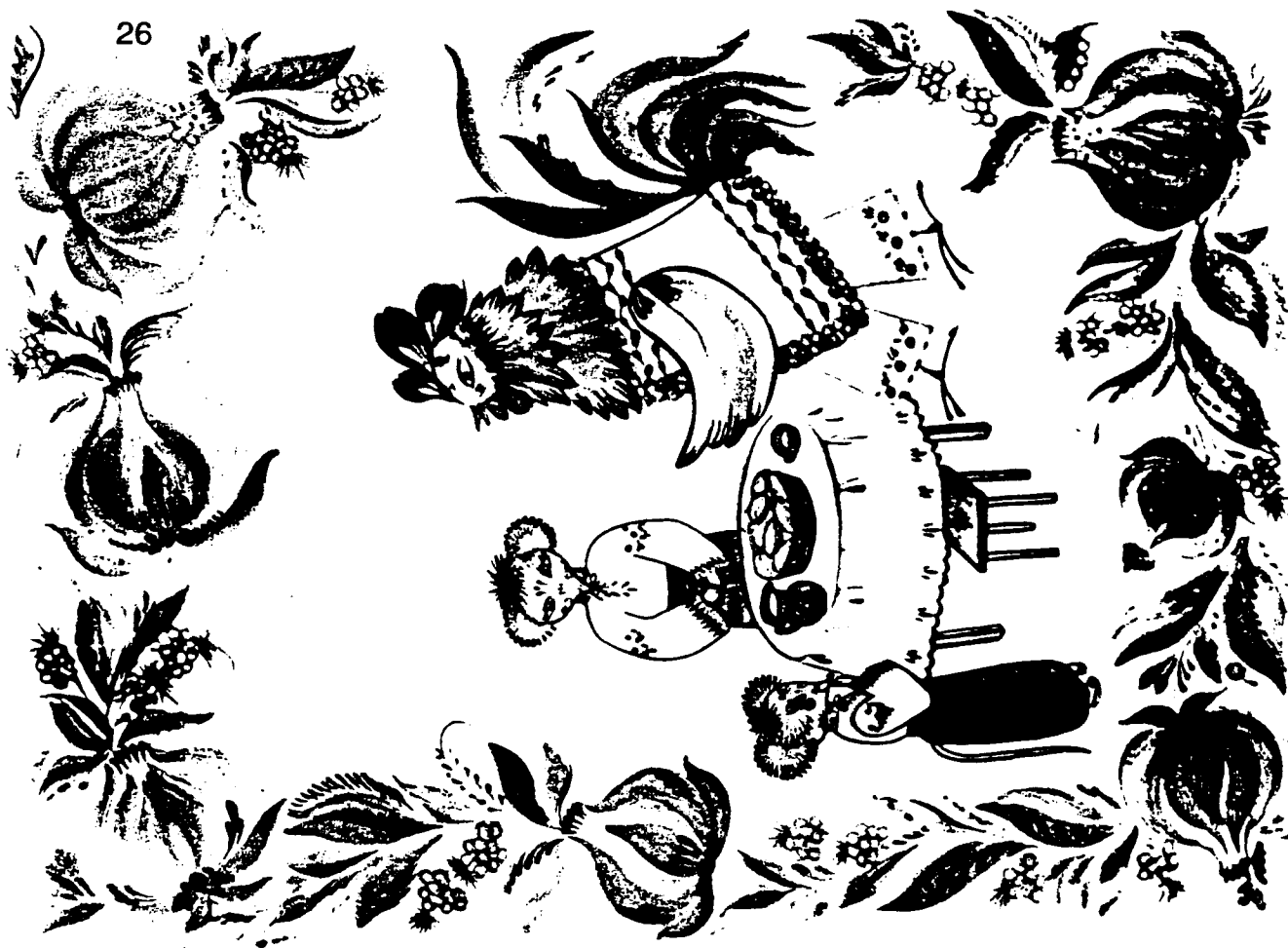
Мишенята й собі діло
мають: пісень співають,
танцюють.

Аж ось і спеклися
піріжки, повиймав їх
півник, виклав на столі.

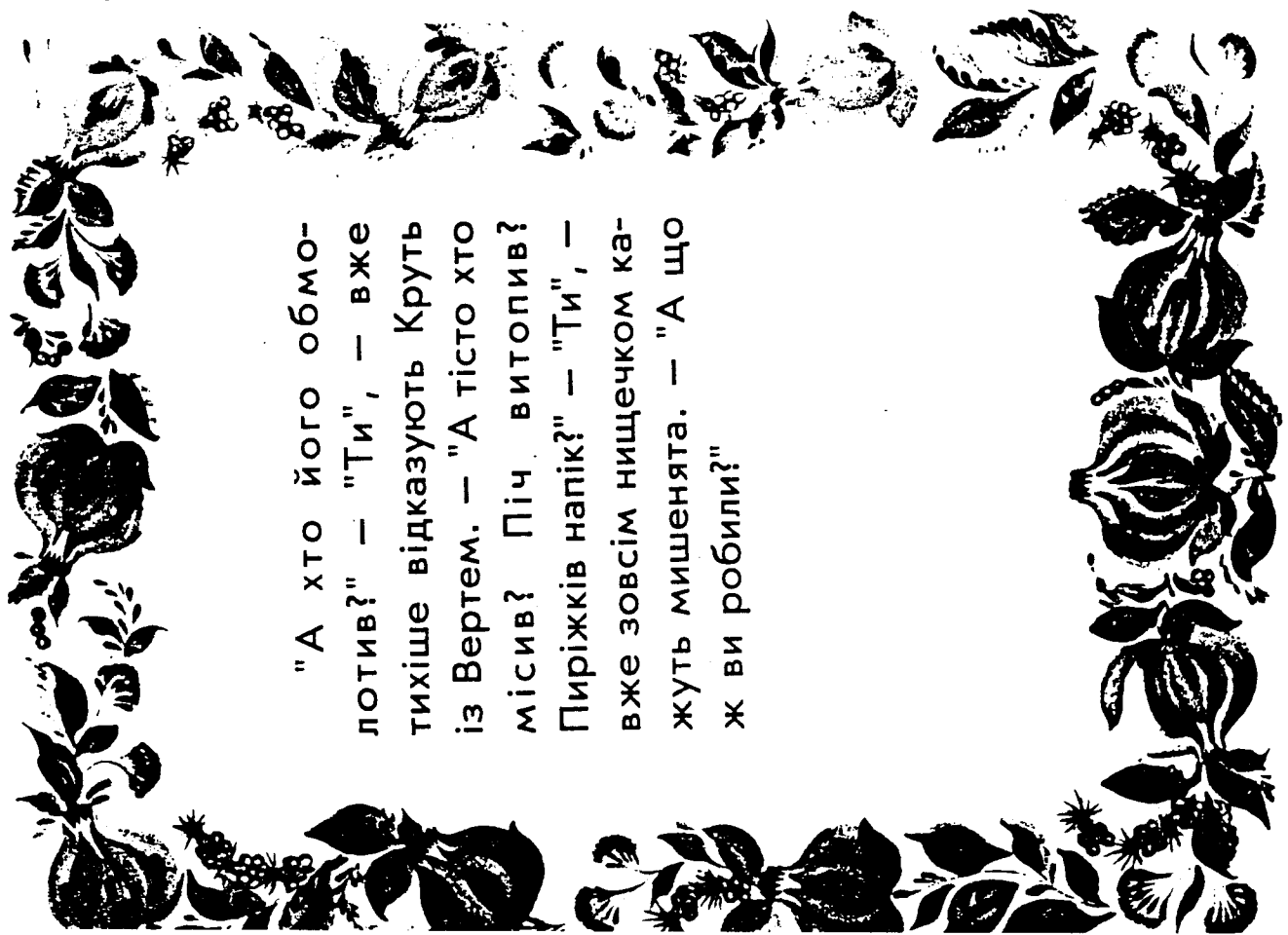
А мишенята вже й тут.
І гукати їх не треба. "Ох,
і голодний я!" — каже
Круть. "А я який го-
лодний!" — каже Верть.

Та й посідали до
столу.

А півник і каже:
"Стривайте-но, стривай-
те! Ви мені перше
скажіть, хто знайшов ко-
лосок"? — "Ти", — кажуть
мишенята.

"А хто його обмолотив?" — "Ти", — вже тихіше відказують Круть із Вертем. — "А тісто хто місив? Піч витопив? Пиріжків напik?" — "Ти", — вже зовсім нищечком кажуть мишенята. — "А що ж ви робили?"

ШОВКОВА ДЕРЖАВА

Дуже давно жив один цар. Держава його займала велику частину заходу. Але той цар ніколи на захід не дивився. Винесе було собі стільці й сяде лицем до сходу. І так день за днем усе на схід дивиться, гейби когось очікував звідти. При тому одне око завжди плакало, а друге сміялося.

У того царя було три сини. Вже дорослі хлопці. І вони щоразу, як бачили батька, що дивиться на схід, судили між собою:

— Ба, чого наш нянько усе на схід дивиться, й одне око плаче, а друге сміється?

Жоден із них не міг відгадати. Зрештою старший каже:

— Браття, я йду до нянька; довідаюся в нього.

— Йди, йди...

І старший син пішов. Цар якраз тоді сидів біля вікна й дивився на схід. Вклонився хлопець батькові, а той лише нахмурився:

— Що хочеш від мене? Іди собі геть!..

— Я, няню, хочу вас спитати: чому одне ваше око плаче, а друге сміється?

Цареві не треба було більше. В ту ж мить ухопив булаву, яка лежала коло нього, і так жбурнув у сина, що, коли б той не відхилив голову, одразу б його вбив.

Хлопець злякався й вибіг.

— Ну, що сказав няньо? — прискочили до нього брати.

— Ідіть та дізнаєтесь...

Пішов середущий. І з ним таке сталося: мало-мало не вбив його цар. Як вибіг із кімнати, питає його наймолодший брат, якого звали Володимиром:

— Ну, що казав няньо?

— Іди й ти, Володику, і дізнаєшся!

Пішов Володимир. Але не встиг і рота розкрити, як цар ухопив булаву і — бух!

Хлопець відхилив голову, й булава зарилася в стіну. Та Володимир не злякався. Взяв булаву й передав батькові у руки.

— Тут її маєш. Як хочеш мене вбити — вбий! Та не кидай, як у собаку.

Старий подобрішав.

— Бачу, що ти не такий боязкий, як твої брати. Скажи, що хотів би дізнатися від мене?

— Я вас, няню, коротко спитаю: скажіть, чому, коли дивитесь на схід, одне око плаче, а друге сміється?

— Через те, сине, що коли я був молодий, то мав вірного друга. Його держава називалася Шовкова. Вона звідси — на схід. Ми з

тим другом домовилися, що свою старість доживемо вкупі. Та на його державу почали нападати вороги й не дають йому спокою. Тому він не може до мене прийти, а я усе дивлюся на схід і його чекаю. Одно око моє через те і плаче, бо дуже мене бере жаль за другом. А друге сміється, бо я радію, що в мене сини і моя держава перейде в надійні руки. Відтепер мої очі будуть тільки плакати, бо не всі мої сини такі, як я собі думав... Но, розповів я тобі все, і можеш іти.

Доки Володимир говорив із батьком, брати чекали зі страхом. Думали, сердитий цар уже його вбив. Але хлопець зостався живий і спокійно розповів братам, що почув од батька. Тоді старший каже:

— Коли так, я йду просити няня, аби дозволив мені пошукати його вірного друга й привезти сюди.

И одразу побіг.

— Няню, дозволь мені йти в Шовкову державу і знайти твого друга.

— Добре... йди... спробуй...

Старший син почав готуватися. Вибрав собі найліпшого коня, озброївся, взяв із собою їсти і грошей і того ж дня рушив у дорогу.

Іде день, ніч... Кінь дужий, годен довго йти. Але ніде й не чути про Шовкову державу. Блудив більше як рік і дійшов до срібного мосту.

«Досить мандрувати, — подумав собі. — Повернуся додому. Але, щоб увиділи, як я був далеко, понесу з собою знак». — І відірвав з моста срібну дошку.

Вернувся додому.

— Но, чи знайшов ти Шовкову державу? — питає цар.

— Шовкової держави не знайшов, але вже недалеко був від кінця світу. Коло срібного мосту! Гляньте, се з нього дошка.

Оглянув батько дошку.

— Так я і знав. Коли я був такий, як ти, мені до того мосту треба було їхати якихось дві години. Можеш іти, ніколи не побачиш мого вірного друга.

Засоромився хлопець і змовчав.

— Тепер я піду, — сказав середущий. — Побачите, що я знайду Шовкову державу!

Попросив у батька дозволу й зібрався в путь.

Ходив-блукав цілий рік. Дійшов уже до золотого мосту, а далі не захотілося. Відірвав з моста золоту дошку й вернувся додому, показав її батькові.

— Ей, сину, коли я був твоїх років, мені треба було їхати до золо-

того мосту лише одну ніч. І ти ніколи не приведеш мого вірного друга!

І середущий з ганьбою пішов од царя.

— Но,— каже Володимир,— спробую щастя й я!

І побіг просити дозволу йти в Шовкову державу. Батько лише рукою махнув:

— Якщо старші не привели... А ти ще дівчак! Проте, коли хочеш, я тебе не держу.

Вийшов Володимир — і просто до стайні. А на дворі зустрівся із бабою, котра його бавила дитиною.

— Куди, куди, Володику? — питає його баба.

— Йой, дозволив мені няньо їхати в Шовкову державу, то йду собі коня вибирати.

— Но, як тобі їхати в Шовкову державу, то не вибирай з межі сих коней, а йди у пивницю і побачиш там коло дверей мідяний батіг. Візьми його й серед двору лусни! На се із поля пригримить табун коней. Всі будуть чарівні. Але ти і з них не вибирай. Пусти їх до стайні, а позаду буде шкандибати сухоробрий кривак. Того собі й візьми. Той тебе і понесе в Шовкову державу.

Сказала баба і пішла. А Володимир побіг до пивниці. Коло дверей знайшов старий мідяний батіг. Узяв його й серед двору луснув, аж вікна задрижали. На цей луск почулося іржання, й табун коней, ніби з неба, впав у царський двір. Коні такі, що лиш крил бракує, то літали б! Але Володимир на них і не поглянув. Пропустив до стайні, перечекав, а позаду справді хромицькає сухарда.

Володимир підійшов до нього й почав гладити.

— Знаю, чому ти мене гладиш,— озвався кривак.— Хотів би поїхати до Шовкової держави?

— Ти угадав, конику!

— Якщо так, то поспитай царя, де є моя зброя — сідло і узда, що двадцять п'ять років тому були на мені.

Хлопець побіг до батька.

— Няньку, де є зброя з сухого коня?

— А хто тобі порадив про таке спитати?

— Кажіть швидше, бо я поспішаю.

— Спустися в другу пивницю і там знайдеш зброю. Двадцять п'ять років тому я кинув її там. Уже, мабуть, погнила...

Спустився хлопець у другу пивницю й зі свічкою ледве знайшов зброю. Така була запліснявіла, заіржавлена, що жаль і дивитися. І шабля, і рушниця — все вийшло із ладу.

Володимир ні на що не зважив. Зібрав зброю і приніс коневі.

— Тут є!

— Добре. Тепер готуйся, й увечері в путь.

Пішов Володимир до своєї кімнати, зібрався й — до стайні. Але свого сухарди вже не впізнав: такий золотий коник став з кривака, що лиш дивитися на нього! А збруя, шабля, рушниця — так і світяться!

— Но, рушаймо!

Через півгодини вже були в путі. Як виїхали з міста, татош наказав:

— Зажмур очі.

Хлопець зажмурився, а кінь піднявся у повітря і почав летіти. Летів, летів добру годину. Потім спустився на землю.

— Розплющ очі. Що видиш?

— Виджу срібний міст.

— Знай, оце той міст, до котрого твій старший брат за цілий рік їхав. Рушаємо далі.

Знов піднявся у повітря й летів з одну годину. Коли сів, питає:

— А тепер що видиш?

— Виджу золотий міст. Мабуть, той, коло котрого став мій середущий брат, бо й дошка відірвана.

— Так і є. Тепер трохи спочинемо, а тоді — далі, щоб на ранок бути в Шовковій державі.

Відпочили, й знову в путь. Тепер було страшно. Татош піднявся у повітря й таким густим потемком рвався уперед, що лиш передніми ногами проривав собі дорогу. За тим стояла скляна гора, а тою горою, самим верхом-гребенем іти. Страшно й глянути у прірву.

— Нічого не бійся, — говорить татош. — У моїх підковах діамантові вухналі, що їх двадцять п'ять років тому цар наказав набити. Я не сковзну з гори.

І цілих сім миль верхом гори пройшов.

— Ще буде темний тунель, довгий на сім миль. Зажмур очі.

Володимир нараз зажмурився, і кінь проліз крізь потемок. Як були вже на другому боці, заговорив:

— Розплющ очі й подумай — де ми?

Володимир глянув і аж руками знову закрив очі: така зоря-світло! На гіллі золоті квіти, трава вся шовкова. Куди лише глянути — така краса, що не можна й розповісти.

— Невже ми в Шовковій державі?

— Так і є! Подивись добре: бачиш — чорніє шатро? Ото намет батькового друга.

І тільки це сказав, вже були коло шатра.

А тут пасеться кінь такий самий, як татош. Його господар спить під шатром. Волосся вже сиве.

Володимир скочив із коня й пустив його пастися. Відв'язав із себе шаблю, ліг коло незнайомого й тої ж миті заснув і собі.

А чоловік прокинувся: дивиться — коло нього спить молодий хлопець. «Міг би його забити,— думає собі,— але не зачеплю, бо й він мене не рушив, коли знайшов сплячим».

Оглянувся довкола, побачив другого коня й упізнав його:

— Гей! Та се хтось прийшов від мого цимбори! — вигукнув радісно.

І не мав далі терпіння, розбудив легіня:

— Вставай! Хто ти за один? Чого прийшов у мою державу?

Володимир прокинувся, встав і розповів: чий він син, нащо прийшов.

Старий з радості аж заплакав:

— Я би, сине, пішов із тобою, та ворогів у мене ще дуже багато. Кожний день нападають на мою державу.

— Де ж ваші вороги?

— Та за них і не питай. Зараз з'являться. А доки нема, їжмо й пиймо!

Виніс із шатра їжу і пиття, і почали гоститися. При тому старий розпитує про Володимирового няня. Хлопець відповідає, але не встиг договорити, бо вороги посунули із усіх боків: і піхота, і кіннота — всяке тобі військо.

— На коней, сине, бо біда!

Тої ж миті вихопили шаблі, почали рубати ворогів. Рубали, сікли. Перебили всіх. Тільки шість гусарів лишилися в живих. Ті обернули коней — і навтьоки! Володимир і старий — за ними! Гусари добігли до одної гори, а в ній розчинилися залізні ворота, й вороги заскочили у схованку.

— Вертайся, сине! — гукає старий. — Бо як заскочиш усередину — загинеш!

Але Володимир не слухав, поскакав за ворогом в гору, і залізна брама за ним зачинилася. Татош і за горою догнав утікачів, і хлопець усіх порубав.

А що було довкола? Там за горою був палац. А з того палацу виходили весь час по два вояки: один верхи, один піший. Доки Володимир розглядався, їх назбиралася уже ціла рота. Сміливець усіх порубав і зайшов до палацу. Бачить: стоять кросна, а за кроснами стара бабище тче. Не полотно, а військо! Коли кине човника у

лівий бік — вискочить з-під кросен піхотинець, коли у правий бік — гусар.

Володимир відрубав їй голову. Витяг кросна на двір, поколов і запалив. Як вогонь розгорівся, кинув бабу в полум'я. «Ну,— думає собі,— вже тепер, напевно, минулася війна з-за Шовкової держави. Ворога нема».

Тільки так подумав, коли з вогню вискочила кістка і стала тою ж самою бабою, що ткала. Володимир вхопив шаблю й хотів стару зарубати знову, але вона почала просити:

— Не вбивай мене, легіню. Я знаю, хто ти за один і чого сюди прийшов. Як мене тепер уб'єш, я більше не воскресну. А я вже не та, що була. Після вогню я чиста душа. Як мене вб'єш, я пропаду, але й ти звідси не вийдеш, бо ніхто на світі не знає, крім мене, як звідси можна вийти.

Володимир пошкодував бабу.

— Я вас не вб'ю. Лишайтеся живі. Як хочете, вертайтеся зі мною в Шовкову державу.

— Мені туди не можна, бо ми закляті вороги з царем Шовкової держави. Та більше я не буду на нього нападати. А тобі за добре серце покажу дорогу. В додачу подарую двадцять чотири діамантові клинці. Сховай їх, бо придадуться.

І повела Володимира до тої гори, крізь яку прийшов, махнула рукою й закричала:

— Відчиняйся!

Гора розступилася, вчинився тунель. Тим тунелем хлопець повернувся в Шовкову державу, і гора замкнулася.

Старий гірко плакав. Думав, що хлопець навіки пропав.

— Та ти повернувся?!

— Авжеж, я вернувся і визволив вашу Шовкову державу. Ніколи на неї не будуть нападати!

Сіли гоститися: їли, пили і при тому Володимир розповів усе, що з ним сталося за високою горою.

— А тепер збираймося до нас, бо мій нянько вмер з жалю за вами.

— Та вже можна їхати спокійно, бо тепер ніхто не нападе на мою державу.

Посідали на коней і рушили. А коли доїхали до скляної гори, старий засмутився.

— Ой, сине, мені більше не судилося бачити твого няня. Через сю гору мій кінь не перейде, бо нема у підковах діамантових клинців. Вже давно зносилися, і я набив йому простих.

— Якщо тільки у цьому біда, то зараз допоможемо,— каже Во-

лодимир. Швиденько вийняв ті клинці, що їх дістав від баби, набив у підкови, і рушили далі.

Цар сидів під хижою, поглядав на схід, і його очі плакали. Але, коли побачив свого вірного друга, відразу очі почали сміятися. Не знав, кого і обіймати — чи друга, чи сина.

Відразу замовив велику гостину. Старі друзі посідали коло столу і почали розповідати один одному, що сталося за двадцять п'ять років, відколи не бачились.

Перейшла бесіда на Володимира.

— Прекрасного сина маєш, — сказав вірний друг. — Ми не могли побити наших ворогів, а він сам їх знищив.

— Добрий витязь, — каже й старий цар. — Але Песиголовця і він не переміг би.

— Так-так... Песиголовця не міг би побити, бо ще такий на світі не вродився, щоб його пересилив.

Володимир чув бесіду старих. Підійшов і звідує:

— Де той Песиголовець?

Вірний друг говорить:

— Не раджу тобі починати боротьбу з Песиголовцем. Ти вже показав свою хоробрість, а там на тебе смерть чекає...

Але Володимира не можна було відрадити. Дарма просили й батько й вірний друг. Хлопець не мав спокою. Пішов до свого коня й питає його:

— Чи був ти коли-небудь у Песиголовцевій державі?

— Ой, був! Але ледве виніс звідти ноги.

— Я хочу йти проти Песиголовця!

— Що зможу, все зроблю. Завтра рано можемо пуститися в путь. Справді, другого ранку рушили в дорогу. Татош знявся в повітря й за добрі три години спустився на землю.

— Но, ми тут, — каже. — Чи бачиш палац? Там живе Песиголовець. Але уважай: коли потрапиш у біду, добивайся скоріше до мене, і, може, ще вирвемося звідси.

— А що то за дівчина з вікна виглядає? Песиголовцева донька?

— Не вгадав. Ото дочка Чорного царя. Її вкрав Песиголовець і держить у полоні.

З тим увійшли у двір. А дівчина з вікна махає руками і кричить:

— Не йди сюди, Песиголовець тебе вб'є!

Володимир нічого не слухав. Тоді дівчина спустилася вниз і почала хлопця просити:

— Рятуйся! Песиголовця тепер немає вдома, але, як повернеться, в ту ж мить уб'є тебе!

— Я для того й прийшов, аби поборотися із Песиголовцем! Дівчині сподобався легінь, і вона каже:

— Слухай! Я не можу тобі допомогти, але хоч розповім, від чого в Песиголовця така страшна сила. У пивниці має такий напій, що, як його випити, з'являється сила за п'ятдесятьох людей. У той напій треба замочити палець. Скільки разів замочиш, стільки разів по десять сил додається.

І повела його в пивницю, показала бочку із чарівним напоєм. Володимир напився його, налив повну флягу, прив'язав її на ший і сховав під одяг. А бочку розбив.

Вийшов на двір і відчуває в собі таку силу, що може дерева з корінням вимикати.

Нараз лиш щось банчить у повітрі. Не встиг і подумати, що воно таке, як перед ним упала булава.

— Песиголовець вертається,— пояснила дівчина.— Як наближається додому, кидає булавою, дає про себе знати.

Хлопець, недовго думаючи, замочив палець у напій, вхопив булаву й кинув у той бік, з котрого прилетіла. І булава впала просто перед копитами коня Песиголовця, хоч він був десь за сім миль од свого палацу.

— Гей, та що се? — закричав Песиголовець.— Там хтось мене чекає?

Вхопив булаву знову, стис коня острогами і за хвилину опустився серед свого двору.

Хлопець став перед ним. Але Песиголовець засміявся.

— Добре, що ти прийшов, бо вже мені надокучило чекати тебе. Двадцять років тому приснилося мені, що прийдеш боротися зі мною. Звідси не вернешся живий! — І швидко побіг у пивницю. Але ж напою вже не було.

— Но, нич. Я й так з тобою розрахуюся. Як хочеш — розщибатися чи шаблями рубатися?

— Як хочеш ти...

— Зачинаймо шаблями!

Вхопили шаблі й почали рубатися. Січуться так, аж шаблі іскри мечуть, але не можуть поранити один одного.

— Недобре,— каже Песиголовець,— шкода шаблі тупити. Будемо розщибатися.

— Най буде по-твоєму.

Вид'язали шаблі й, поставивши, почали чигати, як би вхопити один одного. Добрих півгодини не могли зчепитися. Зрештою Песи-

головець таки влучив мить, вхопив Володимира і так ним ударив, що той до литок застряг у землі.

Але хлопець вискочив із ями, схопив Песиголовця і кинув ним до колін у землю. Швидко замочив палець у напій, і сила прибула, але й Песиголовець ще не подавався. Вхопив Володимира й кинув ним до пояса у землю. Тоді посяг за шаблю, хоче йому відрубати голову.

Володимир вихопився, вдарив Песиголовцем й відтяв йому голову.

То була перемога! Дівчина не знала з радощів, що чинити. Почала просити Володимира, аби зостався у палаці. Хлопець не схотів.

— Наперед підемо до няня, а там буде, як старі розсудять.

Підготувалися в дорогу.

— Сідай до мене на коня.

— Ні, зробимо не так, — сказала дівчина й побігла до своєї кімнати. Звідти принесла діамантовий прутик.

— Вдар ним палац з чотирьох боків, і він стане завбільшки з яблуком.

Так і вчинив. Вдарив палац з чотирьох боків, і сталося з нього мале яблуко, яке поклав собі у кишеню.

Сіли на коня і того ж дня з'явилися в царевому дворі.

— Вернувся! — радісно зустріли Володимира старі. — Чи так, що за сміливість мало життям не заплатив?

Але Володимир не відповів нічого, лише вибрав місце для палацу, поклав яблуко на землю і чарівним прутиком постукав. Помалу, помалу — і з яблука виріс діамантовий палац.

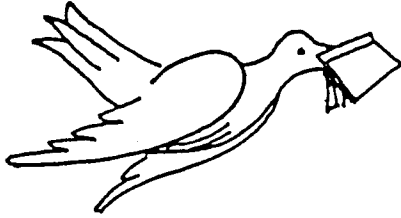
— Гей, та се Песиголовців замок! — дивуються старі. — Ми його знаємо! Но, хлопче, тепер віримо, що ти переміг і Песиголовця!

І знову вчинили велику гостину. Але послали і по Чорного царя. А як той з'явився, справили весілля, й батько молодої передав на зятя половину царства. А вірний друг подарував царевичу цілу Шовкову державу.

Більше Володимир нічого не хотів. Вирішив так, що старший його брат засяде вітцівщину, а середущий — Песиголовцеву країну.

І всі народи сих держав жили собі в мирі.

ІЗ ПРИРОДНИЧОГО ЗАПИСНИКА

Сіра Орлиця Стаха Гойдиш

РОДИНА ВЕЛИКИХ КОТІВ

Лев.

До родини великих котів належать леви. Ні один з родини котів не є так сильний, як лев. Самець має гриву на голові і багато густого волосся на кінці хвоста. Колись леви жили по цілій Європі й у відкритих частинах Африки й Азії, зокрема в Ірані й Індії. Тепер нема ніодного лева, що жив би дико в Європі. Є декілька в Індії і дуже мало в трав'ястих околицях Африки.

Леви полюють громадно. Часами їх збереться більше, як 10, - тоді вони нападають на свою здобич. Леви порозуміваються своїм ревом; зразу один починає, відтак до того реву долучуються другі й їх рев страхом наповняє далекі околиці.

Дорослий самець лев є три метри довгий від носа до кінця хвоста. Левиця є менша і не має хутряного коміра довкола шиї. Лев важить біля 180 кг або більше; левиця менше важить. Левенятка родяться сліпенькі. Звичайно родиться в одній левиці 2-5 малят. Мати левиця ховає їх перед небезпекою в печері. По тижні їхні очі відкриваються. Малята мають на шкурі плямки, або пасочки; по році ті значки зникають. Батько лев допомагає левиці виховувати малят. Зразу по народженні левенят мати левиця виховує їх і кормить своїм молоком. Як підростуть, батьки виводять їх на розкритий простір із печери і повчають, як починати знаходити поживу. Малята ростуть скоро. По трьох роках молодий лев починає виробляти своє ім'я, а як доросте до п'ятьох літ, він уже є провідник. Леви живуть 10-15 літ, а як доживуть до 20-го року життя, вони вже є дуже старі і не можуть ловити своєї здобичі.

Леви полюють на диких і домашніх звірів. Є дуже рідко, щоб леви з'їли людину, а все ж треба бути дуже обережними в країні левів.

Леви даються тренувати в цирках. Тренування починається в молодих роках. Леви навчаються різних циркових штук, але їх освоїти не можна ніколи. Тренер ніколи не може їм довір'яти. Якщо зле з ними поведеться і зробить їх нервовими, може бути велика небезпека. Леви є тільки м'ясоїдні звірята.

Тигр.

Тигри належать теж до родини великих котів. Вони є такі великі, як леви. Довгі на три метри і важать стільки, як леви. Тигри мають дуже гарне хутро з чорними пасочками упоперек бронзової спини. Їх тяжко зауважити в траві. Самець і самиця такі самі, тільки самиця трохи менша і має яснішу шкуру на голові і шиї.

Тигри живуть переважно в Азії, зокрема в Індії, Китаю і на Сибірі. Нема тигрів в Африці.

Найбільший з роду тигрів є сибірський тигр. На нього полюють задля прегарного хутра, так що сибірські тигри є рідкістю, бо їх забагато вбивають.

Тигри звичайно полюють уночі. Якщо зауважать свою здобич, підходять обережно і тихо, відтак нападають з віддалі. Тигри нападають на великих звірів, як на диких биків (буйволів), але як нема їх близько, а тигри є голодні, - їдять зайців, щурів, навіть жаб.

Тигри є добрі пливачи і люблять лежати в воді під час гарячих днів. Якщо під час погоні за ними досягають їх пси, тигри скоро вилазять на дерева.

Малі тигренята родяться в печерах, де мати тигриця заздалегідь приготує місце для малят. Мати тигриця займається вирощуванням своїх дітей. Вони перебувають з нею в безпечному місці, а тигр приносить поживу для мами. По двох місяцях виходять малята разом з мамою на світ. Малі є прив'язані до мами два роки, відтак привчаються від дорослих, як полювати і шукати поживи. Тигри живуть до 20 літ. Дворічні тигри можуть уполювати більшого звіра, але ще довго не відступають від мами, аж будуть мати 4 до 5 літ. Тоді починають шукати своїх територій.

Чи знаєте, що сибірський тигр є в спроможності тягнути таку велику і тяжку добич, яку мусіли би піднести 10 чоловіків? Сибірський тигр потребує з'їсти 10 кг м'яса денно, а як спожує велику добич, з'їсть і більше, як 50 кг на один раз, а тоді відпочиває. Найбільший тигр важить 400 кг. Сибірські тигри займають велику територію і там шукають поживи, а якщо там забракне для них їжі, мандрують до 60 км далше.

Сибірські тигри є самотники; вони живуть одинцем. Кожний дорослий тигр береже своєї території і не дозволяє іншим тиграм полювати в обсягу свого місця замешкання.

Тигр велику добич ударяє своєю тяжкою лапою і придавляє до землі, а тоді ловить за горло і так довго тримає в своїй пащі, доки його добич задуситься. Рештки недоїденої поживи ховає, загрибує землю і листям на пізніше; звичайно ховає їжу біля води.

Тигри є більше небезпечні звірі для людей, ніж інші з роду великих котів. Тигри вбивають біля 1000 людей річно. На цілому світі, де проживають тигри, зменшується їх число з року на рік, так що є припущення, що в скорому часі зовсім не буде тигрів на земській кулі.

Леопард.

Чорний леопард - це найлютіше звіря в світі. Він живе по більшості в Африці, в Азії, а навіть в Європі коло Чорного моря. Він є менший, як лев і тигр, але більше жорстокий, як леви і тигри. Самець довгий на два метри і важить 60 кг. Часами леопарда називають: пантера.

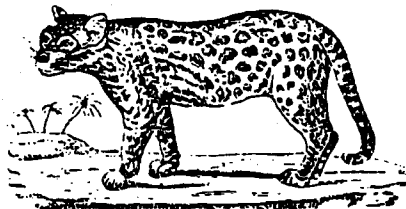
Леопарда шкура покрита чорними плямами, які розміщені групово, або в розетки, по 5-6 разом. Взори тих чорних плям є інакше розміщені від голови до кінця спини і хвоста. Кожний новонароджений леопард має інакші плями, інакше розміщені, хоча є від тої самої мами.

Леопарди в більшості перебувають на деревах. Полюють на мавпи і великі птиці. Вони нападають на псів, овець, коней (лошата). Самиця родить 2-4 малятка, які є під опікою мами, а за три роки вони вже є дорослі. Самець і самиця живуть разом з малими леопардами, як родина. Леопарди живуть у горах Індії і Східньополудневій Азії.

В горах Гімалаях живе ще один рід леопардів, яких називають снігові леопарди. Вони є менші від звичайних леопардів. Вони мають м'яке, пушисте, біле хутро. Природники мало про них знають. Вони живуть у недоступних місцях і на них полюють задля їх дорогого хутра.

"Чіта" - полюючий кіт, леопард. Довгий на 1 2/3 м, живе в відкритих країнах Африки й Азії. Чіта ловить свою добич так, як тигр. Вона може бігти безпереривно 45 хв., або три рази скоріше, як людина, але тільки на коротку віддаль. Якщо не зловить своєї добичі на протязі 500 м, резигнує з дальшого бігу. Тільки ранена чіта нападає на людину.

На протязі 90 днів родиться 3-4 малят. Мама займається дітьми, а самець займається тільки собою.

Ягуар.

В полудневій Америці фермери зі страхом говорять про ягу. Він подібний до леопарда, до 2 м. довгий. Важить 90 кг. Той великий кіт живе а полудневій Америці, аж до Мехіко. Ягуар живе в джунглях, полює на мавпи, великі птиці, атакує оленів, сарни, ловить рибу й убиває алігаторів.

Самець і самиця живуть разом у печері. В печері родиться 2-4 малят. Дуже скоро ростуть і як мають один місяць, уміють наслідувати батьків, як радити собі в житті. По році вже вміють полювати і вистерігатися небезпеки. Як доростуть до трьох літ, вже є зовсім самостійні.

Ягуар

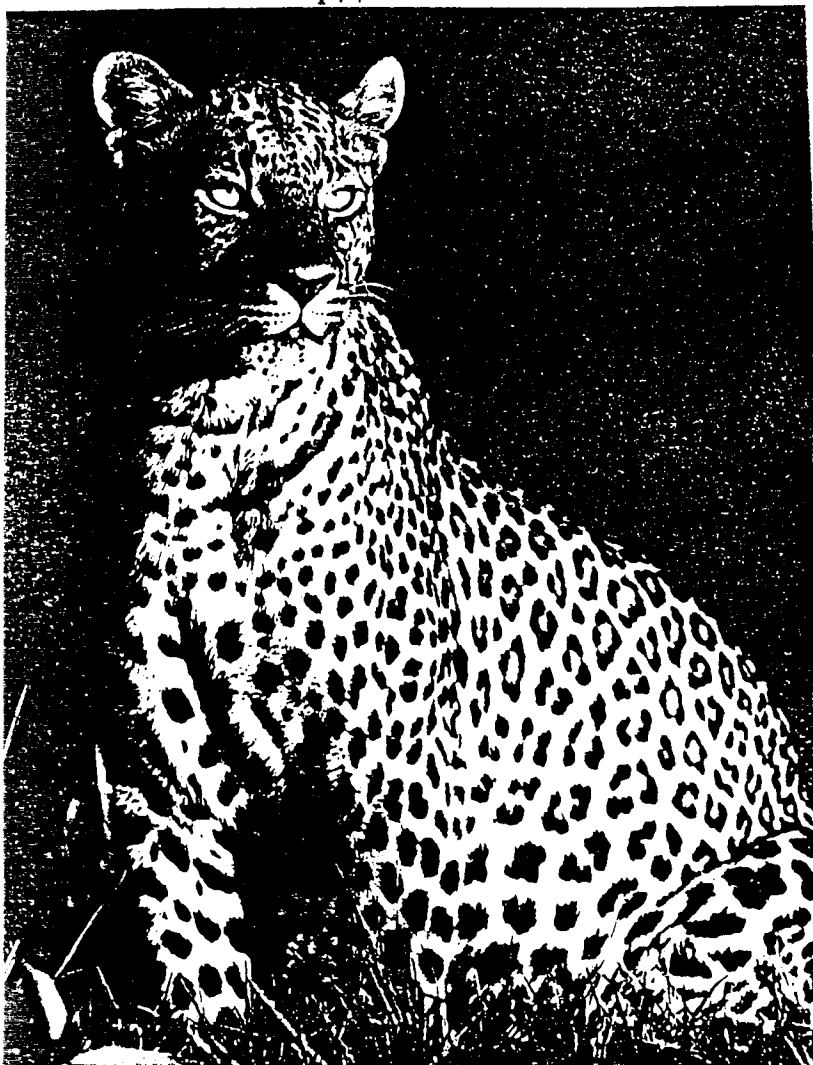
Тигр

Пума (кугуар).

Пума - це великий кіт; його називають: гірський лев. Він є знаний в Америці. Його територія колись була від Каліфорнії до Фльоріди. Люди дуже його знищили, полювали на нього без обмеження. Тепер він є рідкістю. Його натрапляють у Фльоріді та горах Синього хребта. Тепер він є під охороною держави і живе в державних парках. Кугуар є такий великий, як ягуар. Це найбільший кіт в Америці. Пересічний кугуар є 180 см довгий і важить 45 кг. Малята родяться за 100 днів і є сліпі. Важать не більше 500 грамів і мають темні плямки на шкурі. Вони живуть з мамою в печері два тижні, поки не відкриються їм очі. Ростуть дуже скоро. За два місяці важать до 5 кг, а по шістьох місяцях важать 15-20 кг. В шість місяців тратять чорні плямки на шкурі. Як мають 4-6 тижнів, мама приносить їм м'ясо. Відтак учить їх полювати зайців, вивірок і птиць. З мамою перебувають два роки - опісля починають окреме самостійне життя і закладають родини.

Леопард

Посадіть дерево

ТОПОЛЯ ТРЕМТЯЧА

Так по-науковому називають осику, близьку родичку верби і тополі. Успадкувала вона й загальну рису тополевих — швидко рости й розмножуватись. За 2 роки витягується до 4 метрів, через три уже втричі вища за людину. Любить світло і вологу. Листок її майже округлий, зрідка серцеподібний, сидить на тонкому черешку, тому від маленького вітерця тремтить. "Осіка і без вітру шумить", — говорять у народі. Відтоді, як на ній повісився Іуда-зрадник. Та й кірка під корою червонувата, мов кров'ю просочена, і любить вона гриб підосичник з червоною шапкою. Давня легенда народила й забобонні звичаї. Осиковий кілок вбивали у могилу чаклуна або злої людини, щоб після смерті вони не могли завдати шкоди. З'явилися і вислови: "гірка осіка", "тремтить, як осиковий лист".

Та не скрізь вважали її "проклятим деревом". У багатьох місцях поважали і примовляли: "Живи ялинничком та осичнячком". "Осіко, осіко, візьми мою трясовину, дай мені леготу..." З таким заклинанням зверталися при маля-

рії і перев'язували дерево своїм поясом, ніби віддаючи йому хворобу. Все це супроводжувалося лікарськими процедурами. При простуді, пропасниці та високій температурі давали настойку з кори осики. Зубний біль знімали натиранням ясен шматочком кори обов'язково трикутної форми (свята трійця!). Спиртовий настій з бруньок і нині використовують як бактерицидний препарат проти стафілококів і мікробів тифозної палички.

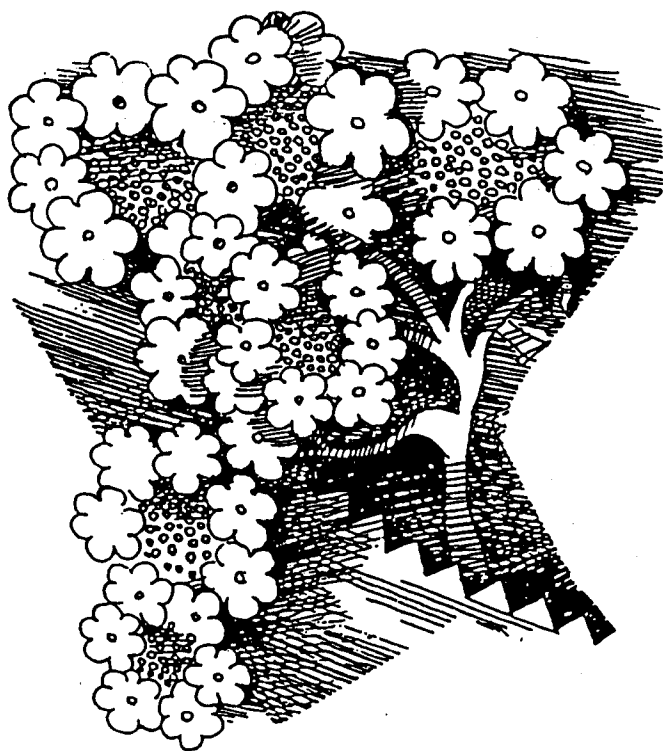
Струнка, із сріблястим листям осіка — чудова окраса парків, житлових масивів, справжній друг у боротьбі за оздоровлення навколишнього середовища.

/ "Америка" /

КАЛИНА

Колишися, калинонько, колишися.
Зеленими листочками розпишися.
Сонячними променями розмалюйся,
З дужим вітром буйнесеньким розцілуйся.

А ще срібною росою вмийся чисто,
Надінь свої ягідочки, як намисто.
Буде тобі, калинонько, дуже радо,
Коли глянеш в чисту річку - у свічадо.

Ціп, ціп, ціп...
Де ж моя матуся?
Де ж мої сестрички,
Брати-кукурічки?
Ціп, ціп, ціп...
Брати-кукурічки?
А, коло комори,
Біжу до них скоро.
Вітайте, вітайте,
До гурту приймайте.
Ціп, ціп, ціп...
До гурту приймайте.

Добірку підготувала
Віра БАГІРОВА

Наталія КИБЕЦЬ

ОСІНЬ

І так, дорогі дітки, ми з вами на порозі до осені. Перед тим, як придуть холодні вітри та сиві тумани, будемо мати кілька днів погожих: в Україні звать їх „Бабине літо“, а в Америці „Індіан самер“ (індіянське літо). Природа не хоче позбутися теплих соняшних пестощів, листки на деревах ще тримають соняшне забарвлення, пташки, які ще не відлетіли, гуртуються між собою, радяться, тому ви чуєте в парках чи в лісі пташиний різноголосий гамір.

Природа готується до зими, і мешканці лісу роблять те саме, — вони готують запаси, щоб не голодувати взимку. Жовтогруді лісові миші наповнюють свої нірки насінням клену, бруслини, жолудями, горіхами. Підземний звірок-сліпець (кріт) зносить у спеціальні комори цибулинки, трав, корінці дерев, а якщо поблизу є город, то поспішає поповнити свої запаси картоплею. Немало її наховає у своєму кублі і водяний щур. Безперестанку з поля до нірки бігає з роздутими щокми хом'як. Зернини він носить в особливих захисних мішках. Цей гризун глибоко під землею зберігає іноді близько півпуда (20 фунтів) добірного зерна. Моторні білочки (вивірки) ховають під мох, у дупла дерев, лісові горіхи й жолуді, збирають і сушать на гілках гриби. Чималі запаси жолудів заготовляють сойки, адже вони не відлітають у вирій. Маленька степова миша, що дуже подібна до хатньої, влаштовує комори на поверхні землі. Збирає до купи насіння різних трав і зверху насипає земляний бугорок (курганчик). Цю мишу так і прозивають „курганчиком“.

Гризуни, що тягнуть у свої комори з полів і городів зерно та овочі, шкодять сільському господарству. Їх треба знищувати. Та не всі звірі і птахи, що роблять запаси їжі, — шкідливі. Вивірки, сойки, горіховки заносять жолудні, горіхи далеко від плодоносних дерев. Частину своїх запасів вони не знаходять. А наступної весни, за сотні метрів, а то й за кілька кілометрів, на місцях забутих „комор“ виростуть молоденькі дубки чи кедрі. Так мимоволі тварини розводять на нових землях ліси. У мене в дворі вивірки понасаджували тюльпанів там, де я їх ніколи не садила.

Ліс і степ починають міняти своє забарвлення також. У жовтні майже весь ліс засипаний різнокольоровим листям. Кущики осики мерехтять оранжевими прапорцями. Вогняним стовпом стоїть самотня груша-дичка. Блакить неба ледь-ледь затягнута серпанком. Рано-ранесенько ліс має свою красу також. Холодна роса, що впала на землю з передранкового туману, вкрила жовтий оксамит лісу. Сонце ще не сходить, але край неба вже жевріє, розганяючи нічну темряву, все світлішає. Подуває свіжо вітерець. Але ось перші скісні промені сонця стрибнули на верхівки дерев, торкнулися землі, заграли міріадами перлин на краплинах роси і освітили ліс. Тихо гойдаючись у повітрі, спускаються на землю жовті, бурі, коричневі, червоні листки.

Чудова природа восени також. Старайтеся, дітки, використати цей час, перебуваючи більше на повітрі.

РОЗГАДАЙТЕ ?

А що то за коні в гаю на припоні: довгасті, голчасті, зеленої масті,
Нікого не возять, лише солі просять. (Огірки)

Ж Ж Ж

Сімсот соколят на одній подушці сплять. (Соняшник)

Ж Ж Ж

Іхала пані в срібнім жупані, а на тім жупані латка на латці.
(Риба)

Ж Ж Ж

Золотий пішов, а срібний прийшов. (Сонце і місяць)

Ж Ж Ж

Вдень з ногами, а вночі без ніг. (Чоботи)

Ж Ж Ж

Кругле, як м'яч, хвіст має, а за нього не підіймеш.
(Клубок)

Ж Ж Ж

Хто завжди правду каже? (Дзеркало)

Ж Ж Ж

Що дістане зубами потилицю? (Гребінь)

Ж Ж Ж

Іде років двісті, а стоїть на місці.
Лічить людський вік, а не чоловік (Годинник)

Ж Ж Ж

Чотири братці під одним капелюхом стоять,
Одним поясом підперезані. (Стіл)

Ж Ж Ж

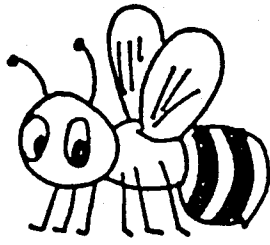
Віз без коліс, а з батога сльози ллються. (Човен, весло, вода)

Ж Ж Ж

Коли небо нижче від землі? (Коли дивитися у воду)

Ж Ж Ж

Що можна побачити з заплющеними очима? (Сон)

ПРИКАЗКИ

Бджола жалить жалом, а людина словом.

Ж Ж Ж

Біда біду перебуде: одна мине, друга буде.

Ж Ж Ж

Буде голова, буде й булава!

Ж Ж Ж

В кого є сила, в того є і правда.

Ж Ж Ж

Всякий ласий на чужі ковбаси.

Ж Ж Ж

Гречана каша - то матір наша, а хлібець житній - то батько рідний.

Ж Ж Ж

Дивиться на світ крізь рожеві окуляри.

Ж Ж Ж

Жінку люби, та ума не губи.

Ж Ж Ж

Захотів молока від бика.

Ж Ж Ж

Зозуля мандрикою вдавилася.

Ж Ж Ж

Казав сліпий: побачимо.

Ж Ж Ж

Коли віз їде, то собаки брешуть.

Ж Ж Ж

Краще з розумним свині пасти, як з дурним у карти грати.

Ж Ж Ж

Сірі Орли пишуть...

Україна, м. Червоноград, 18. IV. 1995.

Після 115-ої РОВ (гніздових 21) "Досвітні Вогні" у Вигодівці, яка залишила в мене незабутні враження і надихнула на нові осяги в роботі з новацтвом, ми розпочали підготовлення до зимового новацького табору. Не всі наші новачки мали змогу прийняти участь у літньому таборі.

Все йшло чудово. Лиш одну проблему довгий час ми не могли вирішити. Проблему коштів. Час збігав, а охочих нам допомогти не було. Тоді ми разом із станичним, пл. сен. Любомиром Дячком, вирішили поспробувати заробити на табір самі. Ми запропонували дітям створити різдвяний вертеп.

Юнаки і юначки підг. Куренів ім. А. Войнаровського та ім. С. Русової, а також новачки гнізда "Дика Савана" - гніздовий пл. сен. Л. Дячок та новачки гнізда "Лісові Непосидьки" - гніздова ст. пл. М. Денис жваво відгукнулися на цей задум. Підготували сценарій, виготовили костюми, вивчили ролі.

Давали в день по 4-5 вистав. Вставали о 5 год. ранку тому, що вже о 7 год. мали перші виступи перед шахтарями. Далі виступи на заводах, фабриках, приватних фірмах. Дали близько 40 вистав. Можеш собі уявити, які ми були щасливі, коли необхідних 600 амер. дол. були зібрані.

Єдиний в Україні (на скільки нам відомо) зимовий новацький табір "Зоряне Сяйво" відбувся з 13 по 22 січня 1995 р. поблизу Червонограда, на базі відпочинку шахтарів "Ровесник". Учасники вертепу подарували цей табір новачкам гнізда "Лісові Розбишаки" - гніздова ст. пл. О. Ковальовська з м. Великі Мости.

Наші юнаки і юначки, які вже довгий час працюють з новацтвом як братчики і сестрички, мали щасливу нагоду випробувати себе в таборі. Опікувалися вони роями з Великих Мостів і Куличкова, з якими вперше познайомилися в таборі. Діти своєю прихильністю до своїх братчиків і сестричок виставили їм своєрідні оцінки. Пл. уч. Марта Савіцька, Наталя Шикуча, Олег Гірний, Андрій Соболта, пл. розв. Андрій Дячок добре впоралися зі своїми обов'язками.

Табір був просто чудовий. Таборовики мали змаги, бавилися в ігри, співали біля вогника, ходили в походи, вчилися плавати в критому басейні під наглядом досвідченого інструктора з плавання, братчика Любомира Дячка.

Нас єднали не тільки забави, а також можливість сісти у Святий Вечір за один стіл. Ми відчували себе однією великою сім'єю. Після табору у Куличкові і Великих Мостах є великий приплив у новацтві.

Допомагали перевести табір: ст. пл. Тарас Левкович - гніздовий гнізда "Голубе Плесо" Червоноград, ст. пл. Мирослава Студінська - гніздова гнізда "Лісова Пісня" Червоноград, ст. пл. Галина Лозинська - гніздова гнізда "Квіти Розточчя" Жовква, ст. пл. Роман Бучко - гніздовий гнізда "Дерева Гори Гарай" Жовква.

З 1993 року в Червонограді діє Інформаційно-методологічний центр. Центр має під своєю опікою 9 гнізд і 8 куренів з багатьох довколишніх районів. Варто, напевно, сказати, що на сьогодні вишколи виховників УПН успішно перейшли 12 наших виховників. Радує те, що всі вони працюють з новацтвом. Думаю, що табір "Зоряне Сяйво" є яскравим проявом того, як пластуни Червонограда розуміють Другий Обов'язок Пластуна.

Від імені нашого чисельного новацького війська вітаю всіх пластунів Америки і других країв.-

СКОБІ ГОТУЙСЬ!

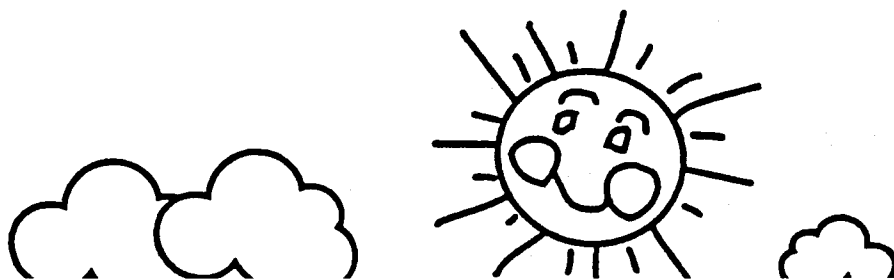
Сіра Орлиця Марічка Денис
Референт УПН Червоноградського
Інформаційно-методологічного центру

ВІД РЕДАКЦІЇ: Почин новацьких виховників Червонограду й околиці може всім нам послужити добрим прикладом до наслідування. Маємо тут елементи не тільки самозарадності: розв'язування власних проблем самим, але й доброго діла: дарування участі в таборі новацтву сусідніх гнізд. Бажаємо Вам дальших визначних успіхів у новацькій праці. Ми горді за Вас!

Жаль, що не можемо помістити Ваших гарних привітів, а це тому, що наша техніка не репродукує кольорового чорнила.

НА НАСТУПНІЙ СТОРІНЦІ: Вгорі - Різдвяний вертеп (у неповному складі) станиці Червоноград після вистави в зимовому новацькому таборі "Зоряне Сяйво", 13 - 22 січня 1995 р.

Вдолині - Учасники зимового новацького табору "Зоряне Сяйво" під час вогника закриття. Перший зліва: бунчужний, пл. сен. Любомир Дячок, Войн., друга зліва: комендант, ст. пл. Марічка Денис, Войн.

ЦІКАВЕ ЗВІДУСІЛЬ

ДИТЯЧА ПРИСЯГА

Ми є діти українські,
Хлопці і дівчата,-
Рідний край наш - Україна,
Красна і багата.

Рідне небо, сонце ясне,
Місяць, зорі срібні.
Рідний нарід-українці,
Всі до нас подібні.

Рідний прапор - злосиній,
Як сонце на небі.
Ми за нього все, що маєм,
Віддамо в потребі.

Рідна віра - Свята Трійця
І Пречиста Мати.
Рідна мова - нею вчились
Бога прославляти.

Присягаєм - край наш рідний
Над усе любити,
Рідний нарід шанувати
І для нього жити.

Присягаєм - рідну віру
Завжди визнавати,
По-українськи говорити,
Молитись співати.

Як ріка не піде вгору,
Як сонце не згасне-
Так ми того не забудем,
Що вічне, що власне.

Нас ніколи враг проклятий
Зломити не зможе.
І дотримати присяги
Поможи нам, Боже.

В. Андріїв

МОЛИТВА ЗА РІДНУ МОВУ

Боже, Отче милостивий,
Ти нам дав ту мову красну,
Поміж мовами найкращу,
Нашу рідну, нашу власну.

Тою мовою співала
Нам, маленьким, наша мати,
Тою мовою навчала
Тебе, Боже, прославляти.

Тою мовою ми можем
Величатись перед світом,
Бо між мовами ця мова -
Мов троянда поміж цвітом.

Хоч би й хто напастував нас,
Хоч би й хто посмів грозити,-
Дай нам силу, дай відвагу
Рідну мову боронити.

Поможи, небес Владико,
Хай буде по Твоїй волі,
Щоб та мова гомоніла
Вільно: в хаті, в церкві, в школі.

Дай діждати пошанівку
Рідного святого слова,
Щоб цвіла на славу Божу
Наша українська мова.

Юра Шкрумеляк

Леонід ПОЛТАВА

УВ ОСІННЬОМУ САДУ

(Ілюстрація Петра Холодного)

Гляньте, скільки серед листу
Ув осінньому саду
Стиглих яблук золотистих,
Груш, неначе на меду!

Те, що літо дарувало
Від землі, тепла й води, —
Все у себе увібрали
Золоті оці плоди.

Умивалися росою
На зеленому гіллі,
Наливалися красою
Всіх веселок на землі.

Кличуть нас плоди із саду,
Стиглі овочі смачні,
Повні чару і принади,
Як чудові літні дні.

Слався, літо соковите!
Діти — в сад і на поля!
Будем гарні, наче квіти,
Будем дужі, мов земля.

Ганна ЧЕРІНЬ

ОВОЧІ

В нас електрика погасла
Ми сиділи поночі.
Завелась балачка вчасна:
Що найкращі овочі?

— Я люблю найбільше сливи, —
Заявив Андрійко.
— Краще яблук не знайшли ви, —
відповів Сергійко.
— Але я волю грушу, —
Обізвалась Нюся.
Я їх зо три з'їсти мушу,
Поки вдовольнюся.

— А для мене — виноград —
Це винагорода, —
Закричали вдвох підряд
Адріана й Рода.

— Вишні, чорні, як смола!
— Помаранча! Диня!!!
Враз електрика прийшла,
З нею й господиня.

А на таці — цілий сад:
Яблука і сливи,
Вишні, груші, виноград —
Діти всі щасливі.

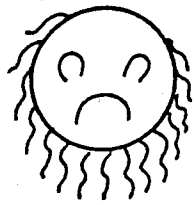
Світлана КУЗЬМЕНКО

ВОСЕНИ

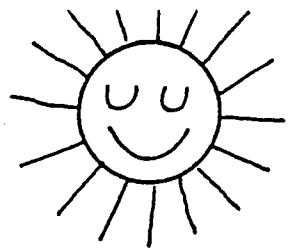
Журавлі в далекий вирій
У ключах своїх летять.
Вже на зиму птахи й звірі
Готуватися спішать.

А листочки щирозлотні
На деревах і кущах.
Розгулялась осінь злотня
По садах, лісах, полях.

Орляча Розвага

ВІТЕР З УКРАЇНИ

Учасники: Двоє осіб.

Виряд: Стіл, дві глибокі тарілки, мука, по два халати і шапочки (полотняні).

Гра для впорядників (це має бути для них несподіванкою). Виносять стіл, на який з різних кінців ставлять тарілки з мукою (муки має бути небагато). Гравцям одягають халати і шапочки (щоб не забрудитись). Завдання: видути муку з тарілки. Ця гра може передувати відзначенню, якщо при цьому згадати давній козацький звичай "вшановування" нововибраного кошового отамана (посипання голови попелом тощо). Не забути добре почистити приміщення!

/Подала С. О. Марічка Артиш/

ПРИМІТКА РЕДАКЦІЇ: Авторами ігор "Політ на літаку" (стор. 20 у цьому числі "В. О. Р."), "Зображення" (стор. 21) і "Вітер з України" на цій сторінці є: С. О. Ярослав Танчак, С. О. Марічка Артиш і ст. пл. Іван Петляк - референт УПЮ станиці Івано-Франківськ.

З М І С Т

ВІД РЕДАКЦІІ.....	1
МУДРІСТЬ СІРИХ ОРЛІВ: Що робити із шестилітніми - Сірий Орел Надя.....	2
ЩО РОЗКАЖЕМО НОВАЦТВУ? За нами гналася смерть - Дмитро Чуб.....	8
Старий маестро.....	10
Переміна світу - С. О. Марічка Денис.....	11
МАЙСТРУЄМО - Сірий Орел Денис Беднарський Кощичок.....	13
Полушинка на шпильки.....	13
Сільничка.....	13
Гуска і коник.....	14
ДІТИ СПІВАЮТЬ Тра-ра, Тра-ра, Тра-ра.....	16
Де є наша вітчизна.....	17
По той бік гора.....	17
Ідє коза.....	17
Ранок.....	17
НОВАЦЬКИЙ ТАНОК: Ходить гарбуз.....	18
ІГРОВИЙ КУТОК: Політ на літаку - С. О. Марічка Артиш.....	20
САМОДІЯЛЬНА ГРА Зображення - С. О. Марічка Артиш.....	21
Півник і двоє мишенят.....	22
Шовкова держава.....	27
ІЗ ПРИРОДНИЧОГО ЗАПИСНИКА Родина великих котів - С. О. Стаха Гойдиш.....	36
Тополя тремтяча.....	40
Калина.....	41
Ціп, ціп, ціп... - Віра Багірова.....	41
Осінь - Наталія Кобець.....	41
РОЗГАДАЙТЕ?.....	42
ПРИКАЗКИ.....	43
СІРІ ОРЛИ ПИШУТЬ.....	44
ЦІКАВЕ ЗВІДУСІЛЬ Дитяча присяга - В. Андріів.....	47
Молитва за рідну мову - Юра Шкрумеляк.....	47
Ув осінньому саду - Леонід Полтава.....	48
Овочі - Ганна Черінь.....	48
Восени - Світляна Кузьменко.....	48
ОРЛЯЧА РОЗВАГА.....	49
ПОРАДИ МУДРОЇ СОРОКИ.....	50

